

EU2013.LT

Ευρωπαϊκό δίκτυο πρόληψης του εγκλήματος

Σειρά εργαλειαθκων του EUCPN

Αριθ. 4

Αντιμετώπιση ενδοοικογενειακής βίας στην ΕΕ – πολιτικές και πρακτικές

Στο πλαίσιο του έργου με τίτλο «Προς ένα ευρωπαϊκό κέντρο εμπειρογνωμοσύνης για την πρόληψη του εγκλήματος» - Γραμματεία EUCPN, Δεκέμβριος 2013, Βρυξέλλες

Με την οικονομική στήριξη του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Πρόληψη και καταπολέμηση της εγκληματικότητας»
Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων

Αντιμετώπιση ενδοοικογενειακής βίας στην ΕΕ – Πολιτικές και πρακτικές

Πρόλογος

Η τέταρτη εργαλειοθήκη της σειράς που δημοσιεύθηκε από τη Γραμματεία EUCPN επικεντρώνεται στο κεντρικό θέμα της Προεδρίας της Λιθουανίας και της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών του 2013, την «Πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας». Το πρώτο μέρος της εργαλειοθήκης παρουσιάζει μια επισκόπηση των υφιστάμενων μέτρων πολιτικής και νομοθετικών μέτρων στην ΕΕ και τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και ορισμένες γενικές πληροφορίες σχετικά με τη συλλογή δεδομένων και τα προγράμματα χρηματοδότησης της ΕΕ που σχετίζονται με το θέμα. Το δεύτερο μέρος επικεντρώνεται στις ορθές και ελπιδοφόρες πρακτικές που υποβλήθηκαν από 18 κράτη μέλη που συμμετείχαν στον διαγωνισμό «Ευρωπαϊκό Βραβείο Πρόληψης του Εγκλήματος» (ECPA) του 2013. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται σε κάποια σημαντικά ζητήματα που συχνά σχετίζονται με υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας και τα οποία αντιμετωπίστηκαν από τα βραβευμένα έργα της Σουηδίας, του Βελγίου και της Κροατίας. Τα θέματα που καλύπτονται είναι: υποστήριξη των θυμάτων και φθορά στην ενδοοικογενειακή βία· διυπηρεσιακή συνεργασία και το αλυσιδωτό μοντέλο· και έγκαιρη πρόληψη και ο ρόλος της εκπαίδευσης. Ακολουθεί σύνοψη των συζητήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη Διάσκεψη Βέλτιστων Πρακτικών (Βίλνιους, 11-12 Δεκεμβρίου 2013), καθώς και ορισμένα σχετικά συμπεράσματα που διατυπώθηκαν κατά τη διάρκεια του τελικού γύρου της Διάσκεψης από τέσσερις συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες που προσκλήθηκαν από τη Γραμματεία EUCPN. Τέλος, η επισκόπηση όλων των έργων που υποβλήθηκαν στο ECPA είναι διαθέσιμη στο τελευταίο μέρος της εργαλειοθήκης.

Ως συνήθως, οι εργαλειοθήκες συντάσσονται στα Αγγλικά και διατίθενται στη σελίδα της βιβλιοθήκης του δικτυακού τόπου του EUCPN¹. Ωστόσο, για να διασφαλιστεί η ευρεία κυκλοφορία και η χρηστικότητα του παρόντος εγγράφου, το δεύτερο μέρος της εργαλειοθήκης έχει μεταφραστεί σε διάφορες εθνικές γλώσσες της ΕΕ, με τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΓΔ Εσωτερικών Υποθέσεων και ΓΔ Μετάφρασης.

Ανακοίνωση νομικού περιεχομένου

Το περιεχόμενο της παρούσας έκδοσης δεν εκφράζει απαραίτητα την επίσημη άποψη κράτους μέλους της ΕΕ ή υπηρεσίας ή θεσμικού οργάνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Συγγραφείς

Η Γραμματεία EUCPN σε συνεργασία με την Προεδρία της Λιθουανίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2013.

Γραμματεία EUCPN
Waterloolaan / Bd. de Waterloo 76 1000 Βρυξέλλες, Βέλγιο
Τηλέφωνο: +32 2 557 33 30 Φαξ: +32 2 557 35 23
eucpn@ibz.eu – www.eucpn.org

¹ www.eucpn.org

Ευχαριστίες

Η παρούσα εργαλειοθήκη έχει αναπτυχθεί σε στενή συνεργασία μεταξύ της Γραμματείας EUPN² και της ομάδας της Προεδρίας της Λιθουανίας, η οποία έκανε εκπληκτική δουλειά όσον αφορά τη διοργάνωση της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών του 2013 και του Ευρωπαϊκού Βραβείου Πρόληψης του Εγκλήματος. Ως εκ τούτου, ευχαριστούμε την Dalia Kedavičiienė και όλη την ομάδα της Λιθουανίας για την παροχή στοιχείων, τη στήριξη και τα σχόλιά τους.

Επιπλέον, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους τους εθνικούς εκπροσώπους, αναπληρωτές και ακαδημαϊκούς υπεύθυνους του EUCPN για τη συνεχή στήριξη της εργασίας μας, για την ανταλλαγή των εμπειριών τους και για την παροχή πληροφοριών όσον αφορά την παρούσα εργαλειοθήκη.

Θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα τέσσερις εμπειρογνώμονες οι οποίοι ήταν πρόθυμοι να παρευρίσκονται και να προεδρεύουν στις διάφορες συνεδρίες ειδικών ομάδων κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών, και να συμβάλουν στο περιεχόμενο και τα συμπεράσματα της παρούσας εργαλειοθήκης: την κα Anne Groenen (Thomas More Kempen, Πανεπιστημιακό Κολέγιο, Βέλγιο), τον κ. João Lazaro (Πορτογαλική Ένωση για την Υποστήριξη Θυμάτων, Πορτογαλία), την κα Chiara Sgarbi (Πανεπιστήμιο της Modena και Reggio Emilia, Ιταλία) και τον κ. John Kwaks (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Αναστολής (CEP))

Επίσης, θα θέλαμε να εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη μας στην κα Frédérique Fastre της Γενικής Διεύθυνσης Δικαιοσύνης, Μονάδα D2 - Ισότητα των φύλων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και την κα Marijke Weewauters του βελγικού Ινστιτούτου για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, που είχαν την καλοσύνη να μοιραστούν την εμπειρία τους σχετικά με το θέμα και να υποβάλουν τα σχόλιά τους και κάποιες πολύ χρήσιμες παρατηρήσεις σχετικά με το θεματικό έγγραφο.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους τους συμμετέχοντες του διαγωνισμού «Ευρωπαϊκό Βραβείο Πρόληψης του Εγκλήματος» του 2013. Όπως και στις προηγούμενες εκδόσεις της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών και του διαγωνισμού «Ευρωπαϊκό Βραβείο Πρόληψης του Εγκλήματος», είμαστε ιδιαίτερα συγκινημένοι από την αφοσίωση και τον ενθουσιασμό όλων των συμμετεχόντων όσον αφορά το καθημερινό τους έργο, και για την προθυμία τους να μοιραστούν τις εμπειρίες τους με συναδέλφους από όλη την Ευρώπη. Πραγματικά αποτελείτε εξαιρετική πηγή έμπνευσης για όλους εκείνους που συνδέονται στενά με την πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας. Ευχαριστούμε!

Γραμματεία EUCPN

² Με την οικονομική στήριξη του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Πρόληψη και καταπολέμηση της εγκληματικότητας», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων

Πίνακας περιεχομένων

ΜΕΡΟΣ 2 - Ορθές και ελπιδοφόρες πρακτικές: Διάσκεψη Βέλτιστων Πρακτικών και το Ευρωπαϊκό Βραβείο Πρόληψης του Εγκλήματος.....	6
1. Ορθές και ελπιδοφόρες πρακτικές στην ενδοοικογενειακή βία - Γενική επισκόπηση του θέματος και των συμμετοχών του ECRA 2013	9
1.1. Τρία θέματα κυριαρχούν: υποστήριξη των θυμάτων και φθορά, διυπηρεσιακή συνεργασία και το αλυσιδωτό μοντέλο, και έγκαιρη πρόληψη και ο ρόλος της εκπαίδευσης	9
1.1.1. Στήριξη των θυμάτων και «φθορά» στην ενδοοικογενειακή βία	10
1.1.2. Διυπηρεσιακή συνεργασία και το αλυσιδωτό μοντέλο	12
1.1.3. Έγκαιρη πρόληψη και ο ρόλος της εκπαίδευσης	15
2. Προσωρινά συμπεράσματα της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών του 2013	18
Προκλήσεις για το μέλλον όσον αφορά την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας – ανταλλαγή γνώσεων EUCPN	20
Άλλες ενδιαφέρουσες πηγές (πρακτικών) πληροφοριών και οδηγιών.....	23
Παράρτημα I – Συμπεράσματα και συστάσεις της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών του 2013, του EUCPN	24
Συμπεράσματα	24
Γενικά συμπεράσματα	24
Τακτική και υποχρεωτικές ενέργειες πρωτογενούς αντίδρασης	25
Μηχανισμοί κοινωνικής στήριξης στα θύματα της βίας.....	26
Διαμεσολάβηση στην ενδοοικογενειακή βία	27
Προγράμματα τροποποίησης βίαιης συμπεριφοράς και η επιρροή τους στη συνιστώμενη ποινή	28
Εκτίμηση του κινδύνου και η επιρροή της στη συλλογιστική της προστασίας	28
Συστάσεις για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας	29
Γενικές συστάσεις	29
Τακτική και υποχρεωτικές ενέργειες πρωτογενούς αντίδρασης	30
Μηχανισμοί κοινωνικής στήριξης στα θύματα της βίας.....	31
Διαμεσολάβηση στην ενδοοικογενειακή βία	32
Προγράμματα τροποποίησης βίαιης συμπεριφοράς και η επιρροή τους στη συνιστώμενη ποινή	32
Εκτίμηση του κινδύνου και η επιρροή της στη συλλογιστική της προστασίας	33

ΜΕΡΟΣ 2 - Ορθές και ελπιδοφόρες πρακτικές: Διάσκεψη Βέλτιστων Πρακτικών και το Ευρωπαϊκό Βραβείο Πρόληψης του Εγκλήματος

Η Διάσκεψη Βέλτιστων Πρακτικών (ΔΒΠ) διοργανώνεται ετησίως τον Δεκέμβριο και συγκεντρώνει επαγγελματίες και φορείς χάραξης πολιτικής από όλη την Ευρώπη για την ανταλλαγή εμπειριών.

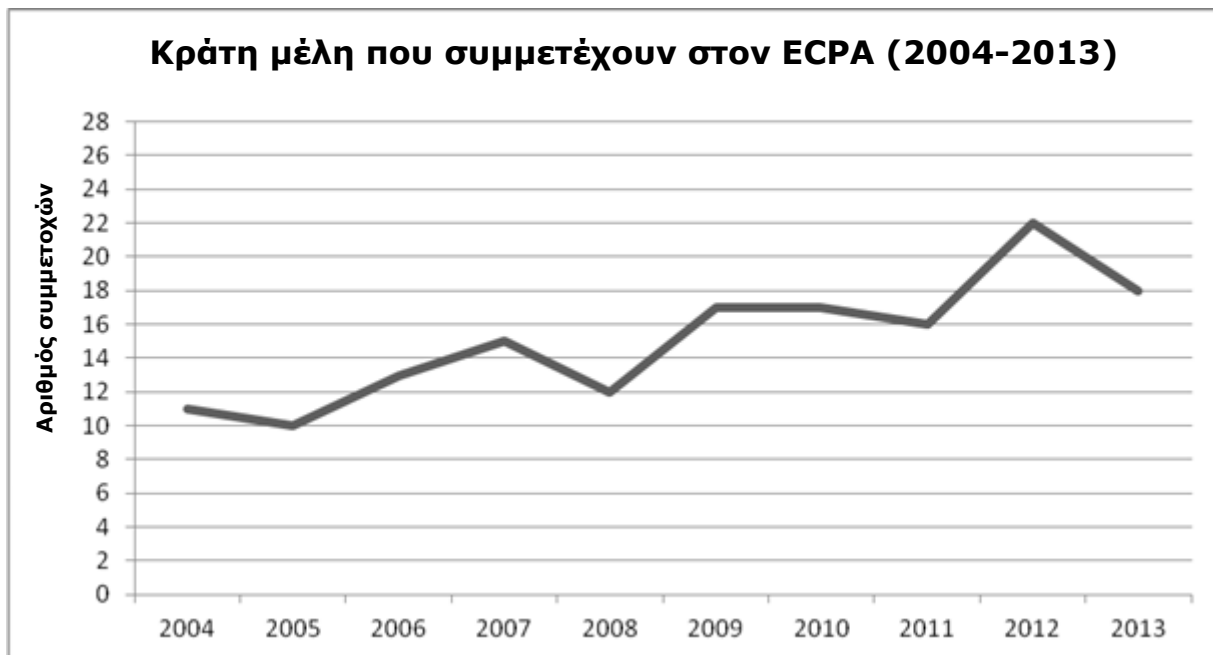
Από το 2004, η ΔΒΠ συνδέεται με τον διαγωνισμό «Ευρωπαϊκό Βραβείο Πρόληψης του Εγκλήματος» (ECPA). Ο διαγωνισμός ECPA αποσκοπεί στη δημόσια βράβευση ορθών ή ελπιδοφόρων πρακτικών στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος μέσω αξιολόγησης από κριτική επιτροπή που αποτελείται από εμπειρογνώμονες διαφόρων κρατών μελών.

Ο διαγωνισμός ECPA είναι ανοιχτός σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ τα οποία μπορούν να υποβάλουν οποιοδήποτε έργο, πρωτοβουλία ή πακέτο μέτρων που σχετίζεται με το εν λόγω θέμα και έχει εφαρμοστεί με επιτυχία όσον αφορά την πρόληψη του εγκλήματος, συνάδουν δε με τα ακόλουθα κριτήρια (EUCPN, 2013a)³:

- i. Το έργο επικεντρώνεται στην πρόληψη και/ή τη μείωση της καθημερινής εγκληματικότητας και του φόβου του εγκλήματος στο πλαίσιο του θέματος.
- ii. Το έργο θα πρέπει να έχει αξιολογηθεί και να έχει επιτύχει το μεγαλύτερο μέρος ή το σύνολο των στόχων του. Τα στοιχεία για τον αντίκτυπο στη μείωση του εγκλήματος ή στην αύξηση της ασφάλειας υπερσχύουν των στοιχείων σχετικά με άλλου είδους αποτελέσματα.
- iii. Το έργο είναι καινοτόμο, στο μέτρο του δυνατού, και περιλαμβάνει νέες μεθόδους ή νέες προσεγγίσεις.
- iv. Το έργο βασίζεται στη συνεργασία μεταξύ εταιρών, όπου αυτό είναι εφικτό.
- v. Το έργο επιτρέπει την αναπαραγωγή του από οργανώσεις και ομάδες σε άλλα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, οι υποβολές αιτήσεων θα πρέπει να περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με το οικονομικό κόστος του έργου, την πηγή χρηματοδότησης, τη διαδικασία υλοποίησης και σχετικό υλικό πηγής.

Το διάγραμμα 1 καταδεικνύει τον αριθμό συμμετοχών για τον διαγωνισμό ECPA από το 2004.

³ EUCPN (2013a). Κανόνες και διαδικασίες για την απονομή και παρουσίαση του Ευρωπαϊκού Βραβείου Πρόληψης του Εγκλήματος, έκδοση Ιουνίου 2013. [<http://www.eucpn.org/pubdocs/ECPA%20RoP%202013.pdf>]

Διάγραμμα 1: Αριθμός συμμετεχόντων στον διαγωνισμό ECPA ανά έτος 2004 – 2013

Πηγή: Δικτυακός τόπος EUCPN

Με την παρουσία 150 περίπου συμμετεχόντων από όλη την Ευρώπη ετησίως, η ΔΒΠ και ο διαγωνισμός ECPA θεωρούνται ως οικονομικώς αποδοτικά μέσα για την ταχεία και άμεση διάδοση ορθών ιδεών στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος από άλλες πόλεις, δήμους, χώρες και οργανώσεις οι οποίες αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις. Από το 2012, η νικήτρια πρωτοβουλία επιβραβεύεται με το χρηματικό ποσό των 10.000 ευρώ, ενώ δύο τιμητικές διακρίσεις λαμβάνουν έκαστη 5.000 ευρώ (EUCPN, 2013β)⁴. Ο πλήρης εσωτερικός κανονισμός του διαγωνισμού ECPA διατίθεται προς μεταφόρτωση στον δικτυακό τόπο EUCPN⁵.

1. Ορθές και ελπιδοφόρες πρακτικές στην ενδοοικογενειακή βία - Γενική επισκόπηση του θέματος και των συμμετοχών του ECPA 2013

Η φετινή ΔΒΠ διοργανώθηκε από την Προεδρία της Λιθουανίας στις 11-12 Δεκεμβρίου 2013, στο Βίλνιους της Λιθουανίας. Το γενικό θέμα ήταν **«Πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας»**. Στην πρόσκληση για συμμετοχή, η οποία ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2013, η ενδοοικογενειακή βία καθορίστηκε ως *«κάθε περιστατικό απειλητικής συμπεριφοράς, βίας ή κακοποίησης (ψυχολογικής, σωματικής, σεξουαλικής, οικονομικής ή συναισθηματικής) μεταξύ ατόμων που είναι ή έχουν υπάρξει στενοί σύντροφοι ή μέλη οικογένειας, ανεξάρτητα από το φύλο ή τη σεξουαλικότητα. Ο καθένας μπορεί να βιώσει ενδοοικογενειακή βία η οποία μπορεί να εμφανιστεί σε όλους τους τύπους σχέσεων ανεξάρτητα από την ηλικία, το φύλο, τη φυλή, τη σεξουαλικότητα, την περιουσία και τη γεωγραφία»*.

⁴ EUCPN (2013β). Ευρωπαϊκό δίκτυο πρόληψης του εγκλήματος (EUCPN): Δραστηριότητες για την πρόληψη του εγκλήματος σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Στο: Γραμματεία EUCPN (εκδ.), *Σειρά θεματικού εγγράφου EUCPN*, αριθ. 4, Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πρόληψης του Εγκλήματος. [http://www.eucpn.org/download/?file=EUCPN_Thematic_Paper_no4_EUCPN-Crime_prevention_activities_at_the_EU_national_and_local_level.pdf&type=8]

⁵ Βλέπε: <http://www.eucpn.org/pubdocs/ECPA%20RoP%202013.pdf>

Η Προεδρία επέλεξε να επικεντρωθεί σε έξι επιμέρους θέματα που σχετίζονται με το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας:

1. Προγράμματα τροποποίησης βίαιης συμπεριφοράς και η επιρροή της στη συνιστώμενη ποινή·
2. Μηχανισμοί κοινωνικής στήριξης στα θύματα της βίας·
3. Εκτίμηση του κινδύνου και η επιρροή της στη συλλογιστική της προστασίας·
4. Διαμεσολάβηση στην ενδοοικογενειακή βία·
5. Τακτική και υποχρεωτικές ενέργειες πρωτογενούς αντίδρασης·
6. Νομικές μέθοδοι και τεχνικά μέσα για την προστασία των θυμάτων.

Δεκαοχτώ συνολικά χώρες υπέβαλαν έργα – ο δεύτερος υψηλότερος αριθμός συμμετεχόντων έως σήμερα – σε τέσσερα από τα έξι επιμέρους θέματα που προαναφέρθηκαν: προγράμματα τροποποίησης βίαιης συμπεριφοράς, μηχανισμοί κοινωνικής στήριξης, εκτίμηση του κινδύνου και τακτική. Επιπλέον, ορισμένες χώρες είχαν κοινά «επιπλέον έργα» – 10 στο σύνολο – σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία.

Στις 11-12 Νοεμβρίου 2013, η κριτική επιτροπή του ECPA συναντήθηκε στο Βίλνιους της Λιθουανίας προκειμένου να αξιολογήσει τις συμμετοχές του τρέχοντος έτους. Όπως ορίζεται, η κριτική επιτροπή απαρτίζεται από οκτώ μέλη κατ' ανώτατο όριο – όχι περισσότερα από δύο μέλη ανά κράτος μέλος – (i) της τρέχουσας προεδρίας της ΕΕ, (ii) της πρώην προεδρίας της ΕΕ, και (iii) των δύο επόμενων προεδριών. Στη φετινή κριτική επιτροπή συμμετείχαν οι:

- κ. Evaldas Visockas και κα Kristina Smirnova εκ μέρους της Λιθουανίας
- κ. Doncha O'Sullivan και κ. Trevor Noonan εκ μέρους της Ιρλανδίας
- κ. Γιώργος Χαλιβόπουλος και κα Αναστασία Χαλκιά εκ μέρους της Ελλάδας
- κ. Nicola Palmiero και κα Isabella Mastropasqua εκ μέρους της Ιταλίας

Την προεδρία της κριτικής επιτροπής άσκησε η κα Dalia Kedaviciene, πρόεδρος του EUCPN κατά την Προεδρία της Λιθουανίας, ενώ παρασχέθηκε στήριξη από την κα Rosita Vanhauwaert και την κα Belinda Wijckmans από τη Γραμματεία του EUCPN.

Στο τρίτο μέρος της παρούσας εργαλειοθήκης περιλαμβάνονται τα ενημερωτικά δελτία όλων των συμμετοχών του ECPA. Στις επόμενες παραγράφους θα εξεταστούν πρώτα αναλυτικότερα τα τρία έργα που έλαβαν ειδική μνεία από τα μέλη της φετινής κριτικής επιτροπής.

1.1.Τρία θέματα κυριαρχούν: υποστήριξη των θυμάτων και φθορά, διυπηρεσιακή συνεργασία και το αλυσιδωτό μοντέλο, και έγκαιρη πρόληψη και ο ρόλος της εκπαίδευσης

Παρότι όλα τα έργα θεωρήθηκαν αξιόλογα από την κριτική επιτροπή και επαινέθηκαν για την προσπάθεια πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας, τρία έργα ξεχώρισαν πραγματικά σύμφωνα με την κριτική επιτροπή. Αυτά ήταν:

Το έργο που κέρδισε το βραβείο του ECPA 2013 ήταν από τη Σουηδία και αφορούσε το Κέντρο κατά της Βίας στις Σχέσεις (RVC). Το έργο διαχειρίστηκε η Διοίκηση Κοινωνικών Υπηρεσιών της Στοκχόλμης. Το έργο επαινέθηκε από την κριτική επιτροπή για την επιστημονική του προσέγγιση, την άμεση εστίαση στο θύμα και την ολοκληρωμένη προσέγγισή του. Το έργο έχει σαφείς και συγκεκριμένους στόχους και περιορισμένη επένδυση, η οποία επιτρέπει την

αναπαραγωγή του σε άλλες πόλεις και περιφέρειες. Η εξωτερική αξιολόγηση διαπίστωσε ότι υπήρχε πραγματική αύξηση του ποσοστού διώξεων στις περιπτώσεις όπου συμμετείχε το RVC, γεγονός που καταδεικνύει την αποτελεσματικότητά του.

Το βελγικό έργο «CO3» έλαβε την εύφημο μνεία της «Βέλτιστης συνεργασίας». Το έργο διαχειρίστηκε η επαρχία και η πόλη της Αμβέρσας. Παρά το γεγονός ότι επί του παρόντος αποτελεί αποκλειστικά πιλοτικό έργο και φαίνεται κάπως δαπανηρό, η κριτική επιτροπή το επαίνεσε ως ένα καλό παράδειγμα για το πώς μπορεί να επιτευχθεί εναρμόνιση μεταξύ των υπηρεσιών που ασχολούνται με την ενδοοικογενειακή βία. Είναι μεθοδολογικά αξιόπιστο, έχει

πραγματοποιήσει εντυπωσιακή ανάλυση του προβλήματος και δεν εστιάζει μόνο στα θύματα και τους δράστες, αλλά και σε όλη την οικογένεια. Πρόκειται για ένα πολλά υποσχόμενο έργο και θα ήταν ενδιαφέρον να εξεταστεί ξανά σε ένα ή δύο έτη.

Το έργο της Κροατίας «Ζώντας μια ζωή χωρίς βία» έλαβε την εύφημο μνεία της «Βέλτιστης έγκαιρης πρόληψης». Επικεφαλής του έργου είναι το Υπουργείο Εσωτερικών και το Πρόγραμμα

Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) στην Κροατία, σε συνεργασία με ορισμένες τοπικές ΜΚΟ και την κυβέρνηση. Η εστίασή του στην έγκαιρη πρόληψη όσον αφορά τους νέους εκτιμήθηκε ιδιαίτερα από την κριτική επιτροπή. Το έργο προσπαθεί να αντιμετωπίσει την παραδοσιακή άποψη για τις γυναίκες και, ως εκ τούτου, προσπαθεί να σπάσει τον κύκλο που μετακυλιέται από τη μία γενιά στην άλλη, γεγονός που είναι εξαιρετικά πολύτιμο. Θα ήταν χρήσιμη η παροχή περισσότερων πληροφοριών σχετικά με τις πραγματικές επιπτώσεις προκειμένου να δημιουργηθεί μια πιο σταθερή βάση αποδεικτικών στοιχείων.

Για την πιο λεπτομερή περιγραφή των εν λόγω έργων και όλων των άλλων έργων που υποβλήθηκαν, βλ. το μέρος 3 ή τον δικτυακό τόπο EUCPN⁶.

Στις ακόλουθες παραγράφους θα δοθεί έμφαση σε κάποια σημαντικά ζητήματα που συχνά σχετίζονται με υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας και τα οποία αντιμετωπίστηκαν στα βραβευμένα έργα της Σουηδίας, του Βελγίου και της Κροατίας.

1.1.1. Στήριξη των θυμάτων και «φθορά» στην ενδοοικογενειακή βία

Το σουηδικό Κέντρο κατά της Βίας στις Σχέσεις (RVC) συστάθηκε για την παροχή στήριξης στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ της αστυνομίας, των κοινωνικών υπηρεσιών και του εισαγγελέα, και για την ενδυνάμωση των θυμάτων προκειμένου να τους δοθεί η δυνατότητα να υποβάλουν μήνυση και να δρομολογηθεί η καταγγελία τους στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, οδηγώντας ενδεχομένως σε περισσότερες διώξεις και καταδίκες. Το τελευταίο αποτελεί συχνά πρόβλημα σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας: τα θύματα δεν είναι πρόθυμα ή δεν μπορούν να συμμετέχουν στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, γεγονός που οδηγεί σε περιπτώσεις «εγκατάλειψης» στην πορεία. Αυτό αναφέρεται ως «φθορά».

Εκτός από την ελλιπή καταγγελία περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας στην αστυνομία, οι υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας διατρέχουν υψηλό κίνδυνο μη ολοκλήρωσης της νομικής διαδικασίας. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε παράγοντες που σχετίζονται με το θύμα ή με το σύστημα. Για παράδειγμα, ο τρόπος που η αστυνομία και άλλες κοινωνικές και νομικές αρχές διαχειρίζονται την καταγγελία, οι αποφάσεις που λαμβάνονται από την εισαγγελία και τα δικαστήρια, ή οι αποφάσεις που λαμβάνουν τα ίδια τα θύματα (Hester & Westmarland, 2005⁷). Στο παράδειγμα της Σουηδίας, οι περισσότερες περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας που καταγγέλθηκαν στην αστυνομία από το 2002 έως το 2006 διεκόπησαν λόγω ανεπαρκών αποδεικτικών στοιχείων, το οποίο σημαίνει ότι είτε το θύμα δεν θέλει να συμμετάσχει στην έρευνα, είτε υπάρχει έλλειψη μαρτύρων ή δεν υπάρχουν τεκμηριωμένοι τραυματισμοί, κλπ. Όσον αφορά την προστασία των θυμάτων και τη δίωξη και τιμωρία των δραστών, αλλά και όσον αφορά την αποτροπή και πρόληψη της επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης, μπορεί εύκολα να κατανοηθεί ότι η φθορά αποτελεί μεγάλη πρόκληση για όλους τους συμμετέχοντες στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος της φθοράς στην ενδοοικογενειακή βία ήταν μία από τις προτεραιότητες κατά τη διάρκεια της Προεδρίας της Κύπρου το 2012. Η έκθεση που

⁶ Βλέπε: <http://www.eucpn.org/eucp-award/entries.asp?year=2013>.

⁷ Hester, M. & N. Westmarland (2005). *Tackling Domestic Violence: effective interventions and approaches*, Ερευνητική μελέτη 290 του Υπουργείου Εσωτερικών, Λονδίνο: Υπουργείο Εσωτερικών, Διεύθυνση Έρευνας, Ανάπτυξης και Στατιστικής.

εκπονήθηκε από την Κυπριακή Αστυνομία (Pavlou, Zobnina & Veis, 2012⁸), στο πλαίσιο της κατάρτισης του *Εγχειριδίου της ΕΕ για τις βέλτιστες πρακτικές της αστυνομίας σχετικά με την αντιμετώπιση της φθοράς σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας* (Συμβούλιο της ΕΕ, 2012α⁹, 2012β¹⁰), περιέχει εκτενή ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και ανάλυση των υφιστάμενων στρατηγικών και βέλτιστων πρακτικών από διάφορες χώρες της ΕΕ. Σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση και το εγχειρίδιο, οι πιο ελπιδοφόρες και επιτυχημένες παρεμβάσεις για την αύξηση της συνεργασίας των θυμάτων και τη μείωση των ποσοστών φθοράς παρουσίαζαν κοινά χαρακτηριστικά, τα οποία υπάρχουν επίσης στο σουηδικό έργο για το RVC, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα 2.

Έκθεση της Κυπριακής Αστυνομίας	Σουηδικό RVC
Διυπηρεσιακή συνεργασία μεταξύ πολλών φορέων που συμμετέχουν σε υποθέσεις αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας	Το RVC παρέχει έναν ενωτικό σύνδεσμο μεταξύ των φορέων του δημόσιου τομέα, κυρίως της αστυνομίας, των κοινωνικών υπηρεσιών και της εισαγγελικής αρχής, καθώς και μεταξύ του θύματος και των εν λόγω οργανισμών
Μια προσέγγιση με επίκεντρο την ασφάλεια του θύματος που θα κατοχυρώνει πρωτίστως την ασφάλεια του θύματος σε όλη τη διαδικασία και, ως εκ τούτου, θα ενισχύει την προθυμία των θυμάτων για συνεργασία με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης	Το RVC υποστηρίζει το θύμα με πέντε συνεδρίες συμβουλευτικής, προσφέροντας άμεση ψυχοκοινωνική στήριξη, και παρέχει επαφές με τις κοινωνικές υπηρεσίες, τους φορείς του τομέα υγειονομικής περίθαλψης, τεκμηρίωσης των τραυματισμών, προστατευμένης φιλοξενίας και την αστυνομία
Κατά περίπτωση εξατομικευμένη προσέγγιση (π.χ., λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές, πολιτιστικές και εθνικές διαφορές) και όχι εφαρμογή της αρχής «μια κοινή απάντηση με γενική ισχύ»	Εντός 48 ωρών μετά την καταγγελία του αδικήματος – της βίας από τον σύντροφο ή της βίας για λόγους τιμής – στην αστυνομία, κοινωνικός λειτουργός θα έλθει σε επαφή με τα θύματα, θα ακούσει για την κατάστασή τους και θα ανταποκριθεί σε αυτήν
Διαφάνεια των διαδικασιών , για παράδειγμα, με την παροχή έγκαιρων πληροφοριών σχετικά με την υπόθεσή τους και με την ενημέρωσή τους για τα δικαιώματά τους	Μέσα από τις συνεδρίες συμβουλευτικής, το RVC παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη νομική διαδικασία, τις επαφές με την αστυνομία και μια εις βάθος κατανόηση του έργου της αστυνομίας, των εισαγγελείων και των δικαστηρίων
Συμμετοχή των θυμάτων και ανταπόκριση στις ανάγκες τους στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό	Οι συνεδρίες συμβουλευτικής χρησιμοποιούν μεθόδους εργασίας που βασίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία και επικεντρώνονται στην εξεύρεση λύσεων. Οι

⁸ Pavlou, S.E., A. Zobnina & Veis (2012). *Overcoming attrition in domestic violence cases* (προσωρινή έκδοση), Λευκωσία: Αστυνομία Κύπρου.

[[http://www.eucpn.org/download/?file=Attrition_Report\(Provisional\)_Veis_C_CyPol.pdf&type=8](http://www.eucpn.org/download/?file=Attrition_Report(Provisional)_Veis_C_CyPol.pdf&type=8)]

⁹ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2012α). *Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, και την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας*, εγκρίθηκε στις 6 Δεκεμβρίου 2012.

[http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/134081.pdf]

¹⁰ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2012β). *Draft European Union handbook of best police practices on overcoming attrition in domestic violence cases*, 12719/2/12 REV 2 ENFOPOL 239.

	<p>συνεδρίες ενθαρρύνουν τα θύματα, τα οποία αισθάνονται ότι συμμετέχουν στη δική τους διαδικασία αλλαγής και συμβάλλουν στην ενίσχυση της δύναμής τους μιλώντας για αντίσταση, και όχι περιγράφοντάς τα ως παθητικά και αδύναμα</p>
--	--

Πίνακας 2: Κύρια χαρακτηριστικά επιτυχημένων παρεμβάσεων που προσδιορίστηκαν στην έκθεση της Αστυνομίας Κύπρου (Συμβούλιο της ΕΕ, 2012β: 13) και σχετίζονται με τη σουηδική συμμετοχή στον διαγωνισμό ECPA του 2013

Οι εξωτερικές αξιολογήσεις του σουηδικού έργου για το RVC κατέδειξαν ότι το 42 τοις εκατό των «υποθέσεων του RVC» οδήγησε σε ποινική δίωξη, σε σύγκριση με μόλις 24 τοις εκατό των υποθέσεων στις οποίες δεν συμμετείχε το RVC. Επιπλέον, οι παρατηρήσεις των θυμάτων που υποστηρίχθηκαν από το RVC ήταν πολύ θετικές και η συνεργασία μεταξύ αστυνομίας, κοινωνικών υπηρεσιών και εισαγγελέων έχει βελτιωθεί.

1.1.2. Διυπηρεσιακή συνεργασία και το αλυσιδωτό μοντέλο

Ομοίως με το σουηδικό RVC, το βελγικό έργο CO3 βασίζεται σε μια διυπηρεσιακή συνεργασία, γεφυρώνοντας το έργο των τοπικών διοικητικών αρχών (δηλαδή της πόλης και της επαρχίας της Αμβέρσας), της αστυνομίας και της δικαιοσύνης με τις κοινωνικές υπηρεσίες. Το CO3, ωστόσο, προχωράει ακόμα ένα βήμα με μια συνολική ή ολοκληρωμένη προσέγγιση, μέσα από τη δημιουργία μιας *υπεροργανωτικής* συνεργασίας η οποία θέτει τον πελάτη στο επίκεντρο: μια πελατοκεντρική οργάνωση (**C**lient-oriented **O**rganisation) με τη συμμετοχή **3** εταιρών.

Η ενδοοικογενειακή βία αφορά πράγματι ποικίλους τομείς και υπηρεσίες: υγεία, δικαστικό σύστημα, πρόνοια, κλπ. Η δημιουργία μιας διυπηρεσιακής προσέγγισης για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας πηγάζει από την ιδέα ότι μια καλά οργανωμένη εταιρική σχέση μπορεί να επιτύχει περισσότερα από έναν μεμονωμένο οργανισμό (Wyckmans κ.ά., 2012¹¹). Με τη συνεργασία, οι μεμονωμένοι οργανισμοί ή υπηρεσίες «υπερβαίνουν τα σύνορα», το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε νέες πληροφορίες αποτελώντας ταυτόχρονα πρόκληση, ιδίως όσον αφορά τη συμφιλίωση των στόχων και των βασικών αρχών, για παράδειγμα, του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης και των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας, ή την κατανομή πόρων (Χάγη, 1997¹². Rosenbaum, 2002¹³. Verhoeven κ.ά., 2007¹⁴).

Για να διασφαλιστεί ότι οι εν λόγω εταιρικές σχέσεις θα λειτουργήσουν αποδοτικά και αποτελεσματικά, υπάρχει η πεποίθηση ότι η συνεργασία πρέπει να έχει πιο δεσμευτικό χαρακτήρα και να μην περιορίζεται στην ανεπίσημη ανταλλαγή πληροφοριών μέσω ενός χαλαρού δικτύου (Λογκάρ, 2006¹⁵). Για τη δημιουργία αυτών των στενότερων

¹¹ Wyckmans, D., J. Goedee & S. van Sommeren (2012). *Form a chain, break the circle – A phased entry plan for successful multi-agency collaboration in tackling domestic violence*, Hasselt: Επικεφαλής Επαρχιακού Συμβουλίου του Limburg.

¹² Hague, G. (1997). Smoke screen or leap forward: interagency initiatives as a response to domestic violence. *Critical Social Policy*, 17(53), σ. 93-109.

¹³ Rosenbaum, D. (2002). Evaluating multi-agency anti-crime partnerships: theory, design, and measurement issues, *Crime Prevention Studies*, 14, σ. 171 – 225.

¹⁴ Verhoeven, B., G. Vanderstraeten και K. De Groof (2007). Samenwerking tussen CAW, politie en justitie. Στο: De Groof, K. & T. De Gendt (eds.), *Kans op slagen – Een integrale kijk op geweld in gezinnen*, Leuven: LannooCampus. [μόνο στα Ολλανδικά]

¹⁵ Logar, R. (2006). *Bridging gaps: From good intentions to good cooperation. Manual for effective multi-agency cooperation to tackling domestic violence*, Βιέννη: Γραφείο Συντονισμού του ΠΟΕ

(δεσμευτικών) συνδέσμων και τον συντονισμό του έργου με όλους τους συμμετέχοντες εταίρους έχει θεσπιστεί ένα αλυσιδωτό μοντέλο.

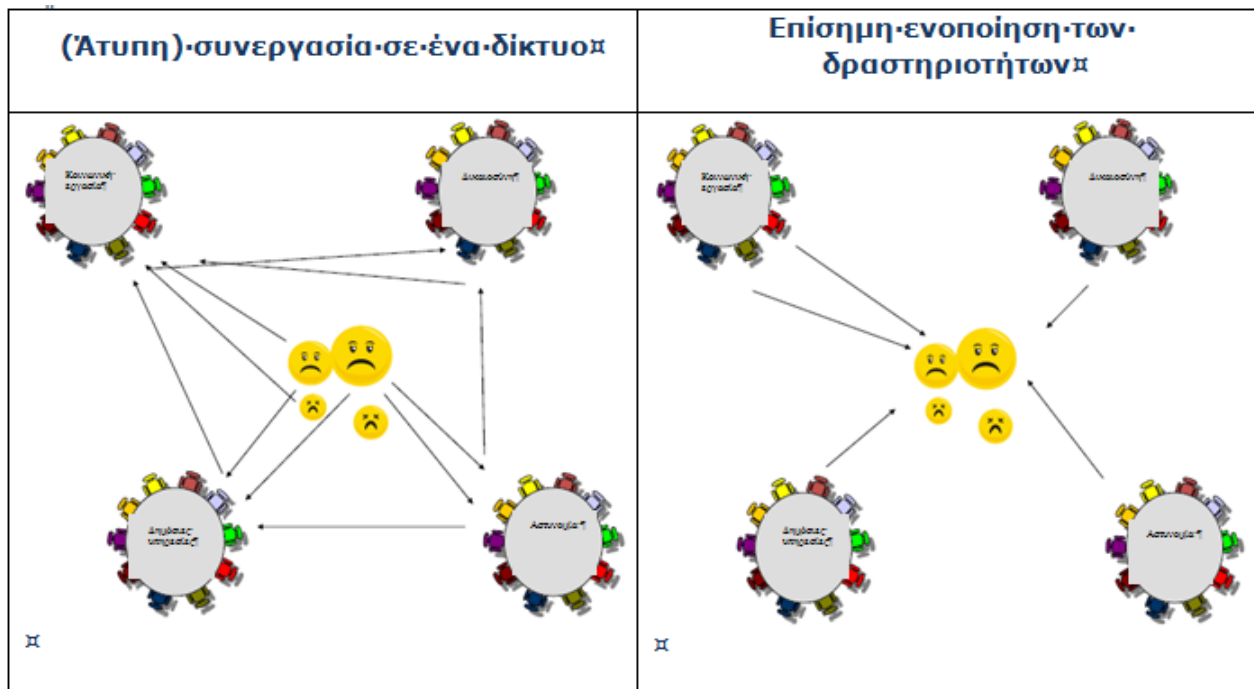
Η έννοια του αλυσιδωτού μοντέλου είναι ότι οι διαδικασίες εργασίας διαφόρων εταιρών συνδυάζονται και έχουν κοινό στόχο με τον πελάτη που βρίσκεται στο επίκεντρο της συνεργασίας. Όπως επισημαίνεται στον Wyckmans κ.ά. (2012), που βασίστηκε στο έργο του Logar (2006) και του Cropper κ.ά. (2008)¹⁶, η ένταση της συνεργασίας μπορεί να διαφέρει σε μεγάλο βαθμό όσον αφορά τον τρόπο ενοποίησης των επιμέρους δραστηριοτήτων τους και την κατανομή των πόρων και της ευθύνης για τα αποτελέσματα. Οι συγγραφείς διακρίνουν τέσσερις τύπους συνεργασίας, με βάση τον βαθμό της έντασης (2012: 52-53):

- **Συνεργασία:** ένα άτυπο, χαλαρό δίκτυο υπηρεσιών/οργανισμών, χωρίς όμως ενοποίηση δραστηριοτήτων και χωρίς κοινούς πόρους ή ευθύνη.
- **Συντονισμός:** εξακολουθεί να αποτελεί εθελοντικό δίκτυο με από κοινού καθορισμένα προβλήματα και ενοποίηση των δραστηριοτήτων σε οργανωτικό επίπεδο. Οι πόροι εξακολουθούν να είναι ξεχωριστοί και δεν υπάρχει απαραίτητα αμοιβαία συνυπευθυνότητα. Τα ολλανδικά «Σπίτια Ασφαλείας» (δηλαδή Veiligheidshuizen) αναφέρονται ως παράδειγμα για αυτό το είδος συνεργασίας.
- **Σύμπραξη:** ένα πιο επίσημο και φιλόδοξο δίκτυο με συμφωνημένο σχέδιο δράσης και συλλογικούς στόχους. Οι πόροι και οι αρμοδιότητες είναι ως επί το πλείστον κοινοί.
- **Ενοποίηση:** ένα επίσημο δίκτυο με νέα κοινή δομή, συνεργασία σε καθημερινή βάση, με μια κοινή αποστολή, ενοποιημένες δραστηριότητες, κοινούς πόρους και αμοιβαία ευθύνη για τα αποτελέσματα. Τα παραδείγματα που αναφέρθηκαν είναι οι διυπηρεσιακές διασκέψεις αξιολόγησης κινδύνου (Multi-Agency Risk Assessment Conference-MARACs) του Ηνωμένου Βασιλείου (βλέπε επίσης: Robinson, 2006)¹⁷, τα κέντρα οικογενειακής δικαιοσύνης (ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο) και το CO3 (Βέλγιο).

Στο έργο CO3, οι διάφοροι εταίροι ξεκινούν με ένα κοινό σχέδιο δράσης στο οποίο η οικογένεια βρίσκεται στο επίκεντρο. Αντί ο «πελάτης» (στην προκειμένη περίπτωση, η οικογένεια) να πρέπει να μεταφέρεται από τον έναν οργανισμό στον άλλο, γεγονός που σημαίνει γενικά ότι επαναλαμβάνονται οι συζητήσεις και η διαδικασία «πρόσληψης νέων στοιχείων» στο πλαίσιο κάθε οργανισμού, η διυπηρεσιακή συνεργασία, στο σύνολό της, επικεντρώνεται στην οικογένεια και χρειάζεται μόνο μία διαδικασία πρόσληψης νέων δεδομένων για την ενεργοποίηση όλης της αλυσίδας δραστηριοτήτων. Αυτό καθίσταται προφανές στο διάγραμμα 2 κατωτέρω.

¹⁶ Cropper, S., M. Ebers, C. Huxam & P. Smith Ring (2008). Introducing Interorganizational Relations. In (eds.): *The Oxford Handbook of Inter-Organizational Relations*, Οξφόρδη: Oxford University Press.

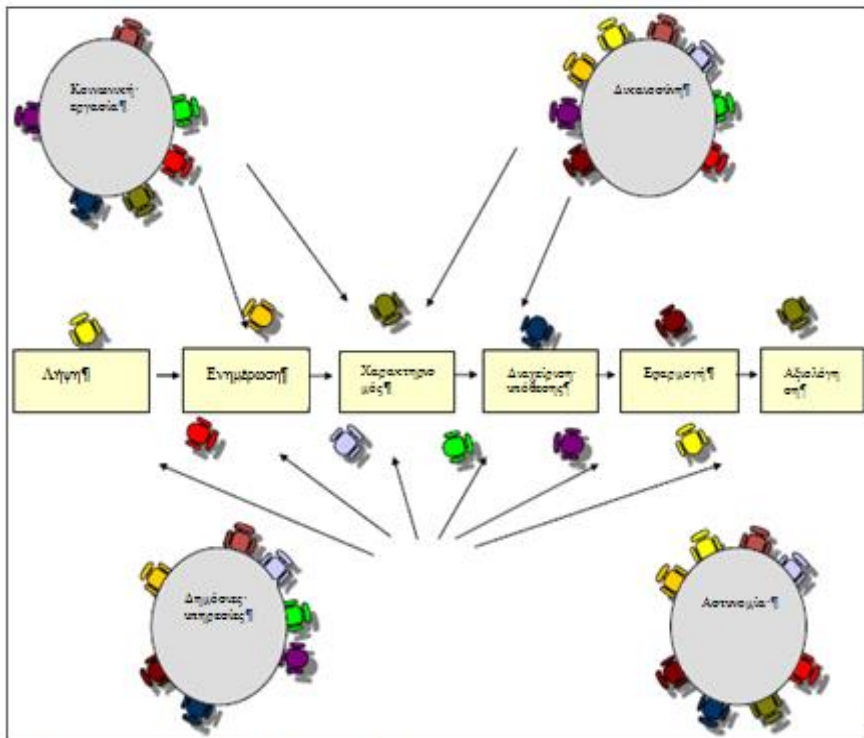
¹⁷ Robinson, A.L. (2006). Reducing repeat victimization among high-risk victims of domestic violence. The benefits of a coordinated community response in Cardiff, Wales. *Violence Against Women*, 12(8), σ. 761 – 788. Για περισσότερες πληροφορίες για τις MARAC, βλέπε: http://www.caada.org.uk/marac/Information_about_MARACs.html

Διάγραμμα 2: Άτυπη συνεργασία μεταξύ υπηρεσιών έναντι ενοποιημένης προσέγγισης με επίκεντρο τον πελάτη
 Πηγή: Παρουσίαση CO3 κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών, 12 Δεκεμβρίου 2013¹⁸

Όπως αναφέρθηκε, το αλυσιδωτό μοντέλο συνεπάγεται ότι μια κοινή διαδικασία εργασιών διέπει τις δραστηριότητες της ομάδας εργασίας κατά την καταγγελία ενός περιστατικού ενδοοικογενειακής βίας. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 3 (κάτω), στην περίπτωση του CO3, τα διάφορα μέλη της ομάδας, που προέρχονται από διάφορους συμμετέχοντες οργανισμούς, βρίσκονται στον ίδιο χώρο ενώ χρησιμοποιείται ένα κοινό εργαλείο καταχώρισης για την ενίσχυση της συνεργασίας και την αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας.

¹⁸ Για την πλήρη παρουσίαση, κάντε κλικ στο:
http://www.eucpn.org/download/?file=2013_ECPA_PPT_BE.pdf&type=18

Διάγραμμα 3: Το αλυσιδωτό μοντέλο του CO3

Πηγή: Παρουσίαση CO3 κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών, 12 Δεκεμβρίου 2013.

Όπως διαφαίνεται στο διάγραμμα 3, από τη στιγμή που κλεισθεί το περιστατικό, όλη η ομάδα συμμετέχει στην επεξεργασία των πληροφοριών, στην εκτίμηση του προβλήματος και του κινδύνου, στην ανάπτυξη και εφαρμογή ενός σχεδίου δράσης με έμφαση στις δυνάμεις της εν λόγω οικογένειας, και στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων. Κατά τη διαδικασία αυτή, ορίζεται ένας αρμόδιος διαχειριστής υποθέσεων προκειμένου να την παρακολουθεί στενά.

Επί του παρόντος, το έργο του εξακολουθεί να βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο. Επικείται αξιολόγηση των επιπτώσεων το 2014.

1.1.3. Έγκαιρη πρόληψη και ο ρόλος της εκπαίδευσης

Το έργο της Κροατίας «Ζώντας μια ζωή χωρίς βία» στοχεύει στους εφήβους, ηλικίας 13-14 ετών, μέσα από διαδραστικά σεμινάρια στο σχολείο, εκπαιδευτικά καλλιτεχνικά προγράμματα και διαδραστικές συζητήσεις για τη νεολαία. Επίσης, το έργο περιλαμβάνει μια γενική εκστρατεία ευαισθητοποίησης με τη συμμετοχή κορυφαίων τοπικών προσωπικοτήτων της κοινότητας και διάσημων καλλιτεχνών. Ο στόχος του έργου είναι να δημιουργηθεί μια νοοτροπία ενάντια στη βία και την ανοχή, με την ανταλλαγή γνώσεων σχετικά με τις αιτίες και τις συνέπειες της βίας και σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για την αντιμετώπιση της βίας ή των αρνητικών περιστατικών. Το έργο εξετάζει επίσης τις διαπροσωπικές σχέσεις μέσα από την προσωπική συμμετοχή για την καταπολέμηση της βίας ώστε να προλαμβάνεται η μετάδοση της βίας από τη μια γενιά στην επόμενη.

¹⁹ Για την πλήρη παρουσίαση, κάντε κλικ στο: http://www.eucpn.org/download/?file=2013_ECPA_PPT_BE.pdf&type=18

Η έρευνα καταδεικνύει ότι τα προγράμματα πρωτογενούς πρόληψης στον τομέα της εκπαίδευσης μπορούν να συμβάλουν στην αλλαγή της νοοτροπίας, στη δημιουργία ανθεκτικότητας και στον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών για υγιείς σχέσεις (Hester & Westmarland, 2005²⁰. Gadd κ.ά., 2013²¹). Η σημασία αυτών των προγραμμάτων και ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει το εκπαιδευτικό σύστημα στη μείωση της κοινωνικής αποδοχής της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας αναγνωρίζονται, ως εκ τούτου, σε γενικό επίπεδο. Για παράδειγμα, στα *συμπεράσματα για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και παροχή υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας*²², το Συμβούλιο της ΕΕ κάλεσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να «επιστήσουν την προσοχή τους στην πρωτογενή πρόληψη της βίας κατά των γυναικών αναγνωρίζοντας, μεταξύ άλλων, τον ρόλο του εκπαιδευτικού συστήματος ως μια πρωτογενή πηγή κοινωνικοποίησης και ως βασικό πομπό παραδοσιακών πολιτιστικών και κοινωνικών προτύπων που μπορεί επίσης να περιλαμβάνει αρνητικά στοιχεία, όπως τα στερεότυπα των φύλων και οι άκαμπτοι ρόλοι των φύλων που μπορούν να επιφέρουν τη βία κατά των γυναικών».

Συχνά, τα προγράμματα πρόληψης στα σχολεία επικεντρώνονται στη βία μεταξύ των εφήβων κατά τη διάρκεια των σχέσεων ή των ραντεβού. Τα εν λόγω προγράμματα αναπτύχθηκαν για να βοηθήσουν τους εφήβους να δημιουργήσουν υγιείς συντροφικές σχέσεις με την παράλληλη πρόληψη ενάντια στα πρότυπα βίας που μπορούν να διαρκέσουν μέχρι την ενηλικίωση (De La Rue κ.ά., 2013²³). Ωστόσο, τα έγκαιρα (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια) προγράμματα πρόληψης κατά της βίας στις σχέσεις μέσω της εκπαίδευσης ποικίλλουν σημαντικά και ο (μακροχρόνιος) αντίκτυπός τους δεν είναι πάντα εύκολο να καταμετρηθεί ούτε είναι πειστικός (βλ. π.χ., Fellmeth κ.ά., 2013²⁴. ΠΟΥ, 2009²⁵). Οι νέοι που συμμετέχουν στα εν λόγω προγράμματα έγκαιρης πρόληψης πρέπει να παρακολουθούνται επί αρκετά έτη για να συμπεράνει κανείς κατά πόσον αυτά τα προγράμματα είναι αποτελεσματικά όσον αφορά τη μείωση της (ενδοοικογενειακής) βίας, και αυτά τα δεδομένα συχνά απουσιάζουν (Wolfe & Jaffe, 1999²⁶).

Το ερευνητικό έργο *From Boys to Men*²⁷ με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο, που χρηματοδοτείται από το Συμβούλιο Οικονομικών και Κοινωνικών Ερευνών, προσπαθεί να διερευνήσει τι μπορεί να γίνει για να μειωθεί ο αριθμός των νέων ανδρών που ασκούν ενδοοικογενειακή βία (Gadd κ.ά., 2013). Με βάση μια έρευνα σε περίπου 1200 παιδιά ηλικίας 13-14 ετών, οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι, τόσο για τα αγόρια όσο και τα κορίτσια, υπάρχει σημαντικός συσχετισμός του ρόλου τους ως θύματα ή δράστες όσον αφορά τη βία σε μία σχέση με το γεγονός ότι ήταν μάρτυρες συναισθηματικής και/ή σωματικής βίας

²⁰ Hester, M. & N. Westmarland (2005). *Tackling Domestic Violence: effective interventions and approaches*, Ερευνητική μελέτη 290 του Υπουργείου Εσωτερικών, Λονδίνο: Υπουργείο Εσωτερικών, Διεύθυνση Έρευνας, Ανάπτυξης και Στατιστικής.

²¹ Gadd, D., C.L. Fox, M.-L. Corr, I. Butler & J. Bragg (2013). *From boys to men project: overview and recommendations*. [<http://www.boystomenproject.com/wp-content/uploads/2013/10/Recommendations.pdf>]

²² Εγκρίθηκε στις 6 Δεκεμβρίου 2012,

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/134081.pdf

²³ De La Rue, L., J.R. Polanin, D.L. Espelage, T.D. Pigott (2013). *School-based Interventions to Reduce Dating and Sexual Violence: A Systematic Review*, The Campbell Collaboration.

²⁴ Fellmeth, G.L.T., C. Heffernan, J. Nurse, S. Habibula & D. Sethi (2013). Educational and Skills-Based Interventions for Preventing Relationship and Dating Violence in Adolescents and Young Adults, *Campbell Systematic Reviews*, 2013: 14.

²⁵ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) (2009). *Violence prevention the evidence – Promoting gender equality to prevent violence against women*. Γενεύη: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

²⁶ Wolfe, D.A. & P.G. Jaffe (1999). Emerging strategies in the prevention of domestic violence, *The Future of Children – Domestic Violence and Children*, 9(3), σ. 133 – 144.

²⁷ Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε: <http://www.boystomenproject.com/>

μεταξύ των γονέων τους στο σπίτι (Fox κ.ά, 2013²⁸). Με άλλα λόγια, όσοι είχαν υπάρξει θύματα στη δική τους συναισθηματική σχέση είχαν επίσης περισσότερες πιθανότητες να διαπράξουν βία σε σύγκριση με όσους δεν έχουν υπάρξει θύματα, και όσοι είχαν υπάρξει μάρτυρες βίας εντός της οικογένειας ήταν επίσης πιθανότερο να καταγγείλουν ότι έχουν υπάρξει θύματα ή δράστες στη δική τους σχέση εν συγκρίσει με όσους δεν είχαν βιώσει ποτέ τη βία στο σπίτι. Επιπλέον, τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι υπήρχαν σημαντικά εμπόδια στην αναζήτηση βοήθειας – είτε ως θύματα, είτε ως δράστες ή ως μάρτυρες – από επαγγελματίες ενήλικες, ειδικά όσον αφορά τα αγόρια.

Ένα άλλο έργο της ΕΕ, που χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Daphne III, εξέτασε τα εκπαιδευτικά προγράμματα πρόληψης της ενδοοικογενειακής κακοποίησης που διατίθενται στα σχολεία στο Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία και την Ισπανία με βάση διάφορες ομάδες-στόχους που περιλαμβάνουν νέους ηλικίας 10-11 ετών και 13-14 ετών (Fox κ.ά., 2014²⁹). Τα πρώτα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι πρέπει να δοθεί προσοχή σε τρεις τομείς: (i) στο περιεχόμενο του προγράμματος, (ii) στις μεθόδους διδασκαλίας και, (iii) στους εκπαιδευτικούς/συντονιστές. Με βάση τα αποτελέσματα των εν λόγω ομάδων-στόχων στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι ερευνητές κατέληξαν στα ακόλουθα προκαταρκτικά συμπεράσματα:

- **Περιεχόμενο του προγράμματος:** Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να γνωρίζουν ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ της μεγαλύτερης ευαισθητοποίησης και της καλύτερης κατανόησης του θέματος. Επίσης, πρέπει να δοθεί προσοχή στην κακή επικοινωνία που σχετίζεται με το φύλο. Για παράδειγμα, η εστίαση στην ανδρική διάπραξη βίας και τη γυναικεία θυματοποίηση μπορεί να οδηγήσει στη μη συμμετοχή των αγοριών. Τα θέματα που σχετίζονται με το φύλο πρέπει να αντιμετωπίζονται προσεκτικά, και με πιο στοχαστικό τρόπο.
- **Μέθοδοι διδασκαλίας:** Η προσέγγιση «μια κοινή απάντηση με γενική ισχύ» πρέπει να αποφεύγεται. Τα προγράμματα θα πρέπει να ανταποκρίνονται περισσότερο στις ανάγκες και τις εμπειρίες των σπουδαστών/μαθητών στην ομάδα.
- **Επικεφαλής του προγράμματος:** Οι εκπαιδευτικοί, σε στενή συνεργασία με όλο το σχολείο και τους εξωτερικούς οργανισμούς, φαίνεται πως είναι οι πλέον κατάλληλοι ώστε να ηγηθούν του προγράμματος, εφόσον έχουν την αυτοπεποίθηση και τις δεξιότητες να το πράξουν αποτελεσματικά και να διαχειριστούν τη δυσφορία που ενδέχεται να προκύψει στην ομάδα.

Με το «Ζώντας μια ζωή χωρίς βία», το κροατικό έργο εξετάζει μερικά από τα θέματα που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο. Το έργο περιλαμβάνει αφενός τη γενικότερη ευαισθητοποίηση, μέσω της ισχυρής παρουσίας στα μέσα ενημέρωσης και της συμμετοχής γνωστών στο ευρύ κοινό ατόμων, και αφετέρου την άμεση προληπτική εργασία με εφήβους με τη χρήση δυναμικών και διαδραστικών μεθόδων εργασίας και τη συμμετοχή των νεαρών εφήβων με διάφορους τρόπους:

- Τα **διαδραστικά σεμινάρια στο σχολείο** διενεργούνται από την αστυνομία, μια ΜΚΟ και το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP), σε στενή συνεργασία με τους δασκάλους και τους εκπαιδευτικούς.

²⁸ Fox, C.L., M.-L. Corr, D. Gadd & I. Butler (2013). Young teenagers' experiences of domestic abuse. *Journal of Youth Studies*, σ. 1 – 17.

²⁹ Fox, C.L., R. Hale & D. Gadd (2014). Domestic abuse prevention education: listening to the views of young people. *Sex Education*, 14(1), σ. 28 – 41.

- Το **εννοιολογικό καλλιτεχνικό πρόγραμμα** αποτελείται από θεματικές παραστάσεις και θέατρο, όπου οι έφηβοι μαθαίνουν να σκέφτονται με έναν νέο και άγνωστο τρόπο και, μέσω των παραστάσεων και της άμεσης επικοινωνίας με τους ηθοποιούς ή μέσω της μουσικής και των τραγουδιών, να ενθαρρύνονται οι θετικές συμπεριφορές.
- Η **διαδραστική συζήτηση** σχετικά με τα ζητήματα της μη βίας, της ανοχής και των διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένης της γραφής εκθέσεων σχετικά με τη βία και τον τρόπο αντιμετώπισής της, συζητήσεων κατά τις οποίες ενθαρρύνεται η κριτική σκέψη και συναντήσεων με την αστυνομία και άλλους εκπροσώπους της κρατικής εξουσίας, με τις διεθνείς οργανώσεις και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ώστε οι έφηβοι να συμμετέχουν ενεργά στην ευρύτερη κοινότητα και να ενθαρρύνονται οι καταγγελίες των περιστατικών βίας.

2. Προσωρινά συμπεράσματα της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών του 2013

Όπως αναφέρθηκε, η φετινή Διάσκεψη Βέλτιστων Πρακτικών συγκέντρωσε φορείς χάραξης πολιτικής, ερευνητές και επαγγελματίες από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ενδοοικογενειακής βίας. Ο στόχος ήταν να δημιουργηθεί η δυνατότητα ανταλλαγής και διάδοσης εμπειριών και γνώσης, και να παρουσιαστούν οι ορθές πρακτικές για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας.

Έγιναν παρουσιάσεις από διάφορους διεθνείς οργανισμούς, όπως ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE), το Ευρωπαϊκό Φόρουμ για την Αστική Ασφάλεια (EFUS) και η Διεθνής Αμνηστία. Επιπλέον, διοργανώθηκαν τέσσερις συνεδρίες ειδικών ομάδων οι οποίες περιλάμβαναν τις παρουσιάσεις όλων των συμμετοχών στον διαγωνισμό ECPA. Κάθε μία από αυτές τις συνεδρίες παρουσιάστηκε και διεξήχθη υπό την καθοδήγηση ενός εμπειρογνώμονα που κλήθηκε από τη Γραμματεία EUCPN.

- 1η Συνεδρία με θέμα «Τακτική και υποχρεωτικές δράσεις πρωτογενούς αντίδρασης», υπό την προεδρία της κα Anne Groenen του Πανεπιστημιακού Κολεγίου Thomas More Kempen, Βέλγιο
- 2η Συνεδρία με θέμα «Μηχανισμοί κοινωνικής στήριξης των θυμάτων και γενική ευαισθητοποίηση», υπό την προεδρία του κ. João Lazaro της Πορτογαλικής Ένωσης για την Υποστήριξη Θυμάτων, Πορτογαλία
- 3η Συνεδρία με θέμα «Προγράμματα εκτίμησης κινδύνων και έγκαιρης πρόληψης», υπό την προεδρία της κα Chiara Sgarbi του Πανεπιστημίου της Μόντενα και Reggio Emilia, Ιταλία
- 4η Συνεδρία με θέμα «Τροποποίηση βίαιης συμπεριφοράς και διυπηρεσιακή συνεργασία», υπό την προεδρία του κ. John Kwaks του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Αναστολής (CEP)

Οι τέσσερις εμπειρογνώμονες κλήθηκαν επίσης να συμμετάσχουν στον τελικό γύρο συμπερασμάτων στο τέλος της διάσκεψης προκειμένου να ανταλλάξουν απόψεις σχετικά με το θέμα και τις παρουσιάσεις των ορθών πρακτικών, να επισημάνουν ορισμένες προκλήσεις για το μέλλον και να διατυπώσουν ορισμένες συστάσεις.

Επί του παρόντος, η Προεδρία της Λιθουανίας αναπτύσσει ένα *Εγχειρίδιο Ορθών Πρακτικών* σχετικά με την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας, το οποίο περιέχει όλες τις παρουσιάσεις των έργων ECPA, καθώς και ορισμένες πρόσθετες πρακτικές από τη

Λιθουανία και άλλα κράτη μέλη. Το εγχειρίδιο θα περιέχει επίσης συμπεράσματα σχετικά με την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας, με βάση τις βασικές εισηγήσεις και τις περιλήψεις όλων των συζητήσεων, και μερικές τελικές συστάσεις για τους ευρωπαίους επαγγελματίες (βλ. επίσης παράρτημα Ι). Το εγχειρίδιο έχει προγραμματιστεί να δημοσιευθεί στο πρώτο εξάμηνο του 2014.

Ο παρακάτω κατάλογος παρέχει μια σύντομη επισκόπηση ορισμένων προσωρινών συμπερασμάτων και συστάσεων που επισημάνθηκαν από τους εμπειρογνώμονες στον τελικό γύρο συμπερασμάτων, με βάση τη δική τους εμπειρία και στο πλαίσιο των έργων που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια των συνεδριών ειδικών ομάδων. Τα εν λόγω συμπεράσματα και συστάσεις συνδέονται επίσης με ορισμένα από τα ζητήματα που περιγράφονται στην παράγραφο 1.1 (βλέπε ανωτέρω). Ο πλήρης κατάλογος των συμπερασμάτων και συστάσεων, ο οποίος καταρτίστηκε και δημοσιεύθηκε από την Προεδρία της Λιθουανίας, περιλαμβάνεται επίσης στο παράρτημα Ι.

- Η σημασία της **διεπιστημονικής και διυπηρεσιακής προσέγγισης** τονίστηκε αρκετές φορές. Αυτά όμως δεν πρέπει να αποτελέσουν ανώφελες κενολογίες. Θα πρέπει να καταβληθούν πραγματικές προσπάθειες προκειμένου διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη να συνεργαστούν και να συμμετέχουν στη διαδικασία.
- Αυτό σημαίνει, επίσης, ότι πρέπει να ενθαρρύνεται η έναρξη συζητήσεων παρά τις διάφορες απόψεις. Η απομάκρυνση **από μια συναινετική και μονολιθική προσέγγιση** θεωρήθηκε ως ο ορθός τρόπος δράσης.
- Είναι χρήσιμο να υπάρχει κάποιος ο οποίος θα συντονίζει πραγματικά τις εργασίες κατά τη συνεργασία με πολλούς οργανισμούς ή υπηρεσίες. Για παράδειγμα, **ένας ανεξάρτητος διαχειριστής υποθέσεων** (που δεν σχετίζεται με την αστυνομία, τη δικαιοσύνη ή την πρόνοια) που συντονίζει και παρακολουθεί κάθε μεμονωμένη υπόθεση, αξίζει να ερευνηθεί περαιτέρω.
- **Οι εταιρικές σχέσεις** μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των κρατικών υπηρεσιών, ανεξαρτήτως επιπέδου, συνιστώνται ιδιαίτερα.
- Αναφέρθηκε ότι το έργο θα πρέπει να είναι **εστιασμένο στα θύματα**. Είναι σημαντικό να δημιουργηθούν ορισμένα εργαλεία για την πρόληψη της επανάληψης περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, π.χ. για την **εκτίμηση του κινδύνου**, ωστόσο η βοήθεια και η υποστήριξη των θυμάτων πρέπει να είναι ο τελικός στόχος.
- **Εκπαιδευμένοι επαγγελματίες** θα πρέπει να έχουν επαρκή γνώση για τη δυναμική και τα διαφορετικά χαρακτηριστικά της βίας μεταξύ των συντρόφων και να είναι σε θέση να διεξάγουν εκτίμηση της κατάστασης, με τη χρήση αξιόπιστων εργαλείων εκτίμησης κινδύνου, καθώς και με τη διαίσθησή τους, συμπεριλαμβάνοντας παράλληλα και το θύμα και τον δράστη.
- Η **γενική ευαισθητοποίηση** μέσω των δημόσιων εκστρατειών αναγνωρίζεται ως σημαντικό έργο στον τομέα της πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας και στη δημιουργία μη ανοχής στη βία.
- Θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες να αποκαλύπτεται η βία που συχνά κρύβεται στο σπίτι. Ως εκ τούτου, η **αύξηση των καταγγελιών στην αστυνομία** μπορεί να είναι ένα καλό σημάδι ότι οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν τη βία. Είναι απαραίτητο να μην περιοριστούμε στα απλά νούμερα.
- Η **έγκαιρη πρόληψη** μέσω παρεμβάσεων στα σχολεία θα μπορούσε να συμβάλει στην τροποποίηση της στάσης και της συμπεριφοράς που ανέχεται τη βία με την αντιμετώπισή τους σε νεαρή ηλικία.
- Οι εργασίες προτείνεται να διενεργούνται τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό επίπεδο και να λαμβάνονται υπόψη οι **πολιτισμικές διαφορές καθώς και το**

γενικό πλαίσιο. Για παράδειγμα, δεν μπορεί κανείς να υποθέσει ότι η έννοια του φύλου και της οικογένειας και της βίας είναι η ίδια στη βόρεια και στη νότια Ευρώπη.

- Εφόσον η ενδοοικογενειακή βία και η βία με βάση το φύλο είναι θέματα που αντιμετωπίζουν σχεδόν όλες οι χώρες της ΕΕ, είναι εξαιρετικά σημαντική η **ανταλλαγή ιδεών, γνώσεων, πρακτικών και ερευνών.**

Προκλήσεις για το μέλλον όσον αφορά την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας – ανταλλαγή γνώσεων EUCPN

Παρά τις μεγάλες προσπάθειες που έχουν καταβληθεί για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, εξακολουθούν να υπάρχουν μπροστά μας αρκετές προκλήσεις. Στα συμπεράσματα του Δεκεμβρίου του 2012³⁰, το Συμβούλιο της ΕΕ αναγνώρισε ότι πρέπει να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες στον συντονισμό και τη χρηματοδότηση των υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων, σε στοχευμένα προγράμματα πρόληψης, στην κατάρτιση των επαγγελματιών και στη βελτίωση της συλλογής δεδομένων, τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο. Αυτές και άλλες επιδιώξεις αναφέρονται επίσης σε διάφορες άλλες εκθέσεις, συμπεράσματα και συστάσεις διαφόρων διεθνών και ευρωπαϊκών οργανισμών, μερικοί από τους οποίους έχουν ήδη αναφερθεί, όπως το EIGE και η ΕΟΚΕ (βλ. παραπάνω).

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας επανεμφανίζεται επίσης τακτικά στο πλαίσιο των εργασιών του EUCPN. Κατά τη διάρκεια της Προεδρίας της Κύπρου και της Προεδρίας της Ιρλανδίας, το 2012 και το 2013, διοργανώθηκαν ορισμένες συνεδρίες ανταλλαγής γνώσεων κατά τη διάρκεια των οποίων ζητήθηκε από τα μέλη να ανταλλάξουν απόψεις για τις μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι χώρες τους και σχετίζονται με την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας. Επιπλέον, κλήθηκαν να αναφέρουν τις γνώσεις ή πρακτικές αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας που θα ήταν χρήσιμο να λάβουν από άλλες δικαιοδοσίες.

Όσον αφορά τις μεγάλες προκλήσεις, τα κύρια θέματα που τέθηκαν ήταν τα ακόλουθα:

- Μια σημαντική πρόκληση που αναφέρεται είναι η ανάγκη για **γενική αλλαγή νοοτροπίας και στάσης** έναντι της ενδοοικογενειακής βίας. Παρόλες τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί, εξακολουθεί να υπάρχει μεγάλη επιείκεια απέναντι στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας. Δεν μπορεί πλέον να θεωρηθεί ως θέμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, αντίθετα θα πρέπει να θεωρείται ευθύνη του κράτους και του συνόλου της κοινωνίας.
- Στο πλαίσιο της ευαισθητοποίησης του κοινού έχει επίσης αναγνωριστεί η σημασία **του ρόλου των μέσων ενημέρωσης**. Ως εκ τούτου, η διατήρηση στενών σχέσεων με διάφορα μέσα ενημέρωσης και η τακτική δρομολόγηση εκστρατειών αποτελούν σημαντικές προκλήσεις.
- Αυτό θα πρέπει να συνδυάζεται με την **ενθάρρυνση των θυμάτων, αλλά και των μαρτύρων, ακόμη και των δραστών, προκειμένου να παρουσιαστούν.**
- **Η βελτιωμένη συλλογή και καταχώριση δεδομένων** που θα στηρίξει την ανάπτυξη **πιο αποδοτικών σχεδίων δράσης** θεωρείται υψηλή προτεραιότητα, καθώς και μεγάλη πρόκληση.

³⁰ Βλέπε: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/134081.pdf

- Η ανάγκη για τη **θέσπιση κριτηρίων εκτίμησης του κινδύνου και ενός αυτοματοποιημένου συστήματος πληροφοριών** το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί από κοινού από την αστυνομία και τις δικαστικές αρχές θα διασφαλίσει τη μέγιστη αποτελεσματικότητα των στρατηγικών για την προστασία των θυμάτων.
- Περισσότερες **επενδύσεις στην πρωτογενή πρόληψη** μέσω της ευαισθητοποίησης, της κατάρτισης και της εκπαίδευσης. Επίσης, πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την **επικοινωνία με τους μετανάστες**.
- Περισσότερες επενδύσεις στη συνεργασία **με παιδιά ως μάρτυρες** ενδοοικογενειακής βίας, αλλά και στη συνεργασία με **βίαιους δράστες και με προγράμματα κοινωνικής επανένταξης**.
- Η επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση εξακολουθεί να είναι σε αρκετά υψηλά επίπεδα, συνεπώς πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες **για αύξηση της αποτελεσματικότητας στον χειρισμό υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας**, π.χ. με τη συνεχή κατάρτιση των επαγγελματιών, τη σύσταση εξειδικευμένων μονάδων επέμβασης, την ανάπτυξη μιας διαφανούς και αποτελεσματικής διαδικασίας για την παρακολούθηση των εν λόγω υποθέσεων και τις επενδύσεις σε προγράμματα για τους δράστες ή για την τροποποίηση της συμπεριφοράς.
- Η **συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, των ΜΚΟ και άλλων οργανισμών** θα πρέπει να ενθαρρύνεται περισσότερο.
- Περισσότερη προσοχή πρέπει επίσης να δοθεί στη **βία κατά των ηλικιωμένων, στη βία μεταξύ συντρόφων του ίδιου φύλου και στη βία των γυναικών κατά των ανδρών**.
- Τέλος, καλύτερη **μεταφορά γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών** εντός και μεταξύ των χωρών της ΕΕ.

Ως πανευρωπαϊκό δίκτυο, το EUCPN διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανταλλαγή πληροφοριών, γνώσεων και πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών. Με αυτόν τον τρόπο, τα μέλη μπορούν να ανταλλάσσουν γνώσεις για την ανεύρεση άλλων και καλύτερων τρόπων όσον αφορά την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Επιπλέον, το EUCPN χρησιμεύει επίσης ως μια πλατφόρμα όπου μπορούν να υποβληθούν απευθείας σε όλα τα μέλη συγκεκριμένες ερωτήσεις για ενημέρωση.

Εκτός από την ανταλλαγή αυτών που είναι ήδη γνωστές, είναι εξίσου σημαντικό να εξεταστεί τι (είδους) πληροφορίες απουσιάζουν ή απαιτούνται από όλες ή ορισμένες χώρες της ΕΕ. Ως εκ τούτου, κατά τη διάρκεια της Προεδρίας της Ιρλανδίας, το ερώτημα ήταν ποιες γνώσεις ή πρακτικές αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας θα ήταν χρήσιμο να ληφθούν από άλλες δικαιοδοσίες. Προφανώς, μερικές από τις απαντήσεις ήταν στενά συνδεδεμένες με τις προκλήσεις που μόλις αναφέρθηκαν, αλλά τέθηκαν επίσης ορισμένα νέα ζητήματα.

- Παραδείγματα **ορθών πρακτικών όσον αφορά τη βία που σχετίζεται με την τιμή**.
- Τρόποι εργασίας για την **πρόληψη σε ορισμένες (ευάλωτες) ομάδες**, π.χ. άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, παιδιά και νέοι, δράστες.
- Μέθοδοι **εκτίμησης του κινδύνου** και η επιρροή τους στα επιχειρήματα υπέρ της προστασίας.
- Η **αποτελεσματικότητα της διαμεσολάβησης** σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας.

- **Νομικά μέτρα**, όπως περιοριστικά μέτρα ή εντολή προστασίας, καθώς και τα νομικά μέτρα που μπορούν να λάβουν τα σχολεία, οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης όταν υπάρχει υποψία και/ή εντοπισμός μιας περίπτωσης ενδοοικογενειακής βίας.

Όπως συμπέρανε ένας εμπειρογνώμονας κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών στο Βίλνιους:

«Η καταπολέμηση της βίας είναι ένα μόνιμο καθήκον προς τα θύματα και την επόμενη γενιά. Δεν σταματά ποτέ!»

Άλλες ενδιαφέρουσες πηγές (πρακτικών) πληροφοριών και οδηγιών

Το *Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE)* είναι ένας αυτόνομος οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ιδρύθηκε για να συμβάλει και να ενισχύσει αφενός την προώθηση της ισότητας των φύλων, συμπεριλαμβανομένης της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ και τις συνακόλουθες εθνικές πολιτικές, και αφετέρου την καταπολέμηση των διακρίσεων με βάση το φύλο, καθώς και την ευαισθητοποίηση των πολιτών της ΕΕ όσον αφορά την ισότητα των φύλων. Το έργο του όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με διάφορους πόρους, ορθές πρακτικές, μεθόδους και εργαλεία καθώς και πληροφορίες σχετικά με τους φορείς που εργάζονται για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας. Περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση <http://eige.europa.eu/content/domestic-violence>.

Η «Σύνοψη των πρακτικών και πολιτικών για την ασφάλεια των γυναικών» του 2008, του Διεθνούς Κέντρου για την Πρόληψη του Εγκλήματος (ICPC) ομαδοποιεί στρατηγικές και προγράμματα για την ασφάλεια των γυναικών από όλο τον κόσμο. Η σύνοψη είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: [http://www.crime-prevention-intl.org/fileadmin/user_upload/Publications/Women s Safety. A universal concern ANG.pdf](http://www.crime-prevention-intl.org/fileadmin/user_upload/Publications/Women_s_Safety_A_universal_concern_ANG.pdf)

Το εγχειρίδιο και το πρόγραμμα κατάρτισης του *Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC)*, με θέμα «Αποτελεσματικές δράσεις της αστυνομίας στη βία κατά των γυναικών» παρέχει επισκόπηση των σχετικών κανόνων και προτύπων, και δίνει οδηγίες στους πρώτους παρεμβαίνοντες, όπως η αστυνομία, για τον τρόπο παρέμβασης σε πράξεις βίας κατά των γυναικών. (Για τη μεταφόρτωση του εγχειριδίου κάντε κλικ στη διεύθυνση: [http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Handbook on Effective police responses to violence against women English.pdf](http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Handbook_on_Effective_police_responses_to_violence_against_women_English.pdf) - για τη μεταφόρτωση του προγράμματος κατάρτισης κάντε κλικ στη διεύθυνση: [http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Training Curriculum on Effective Police Responses to Violence against Women.pdf](http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Training_Curriculum_on_Effective_Police_Responses_to_Violence_against_Women.pdf))

Οι μεμονωμένες και ετήσιες εκθέσεις που δημοσιεύει το δίκτυο *Women Against Violence Europe (WAVE)* για τις χώρες παρέχουν λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες υποστήριξης των γυναικών και με τα πρότυπα ποιότητας σε ολόκληρη την Ευρώπη. Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε: <http://www.wave-network.org/country-info>

Η σειρά ενημερώσεων για την πρόληψη της βίας του *Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας* παρέχει πληροφορίες σχετικά με την αποτελεσματική πρόληψη της διαπροσωπικής βίας (συμπεριλαμβανομένης της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών), και των αυτοτραυματισμών. Οι ενημερώσεις αποσκοπούν στην παροχή σαφών οδηγιών για τον τρόπο με τον οποίο οι χρηματοδότες, οι φορείς χάραξης πολιτικής και οι φορείς υλοποίησης προγραμμάτων μπορούν να ενισχύσουν τον αντίκτυπο των προσπαθειών για την πρόληψη της βίας. Για περισσότερες πληροφορίες και για την τηλεφόρτωση της σειράς, βλέπε.: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/4th_milestones_meeting/publications/en/index.html

Παράρτημα Ι – Συμπεράσματα και συστάσεις της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών του 2013, του EUCPN³¹

Το θέμα του Ευρωπαϊκού Βραβείου Πρόληψης του Εγκλήματος του 2013 και της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών του 2013 ήταν η «Πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας».

Ως ενδοοικογενειακή βία νοείται «κάθε περιστατικό απειλητικής συμπεριφοράς, βίας ή κακοποίησης (ψυχολογικής, σωματικής, σεξουαλικής, οικονομικής ή συναισθηματικής) μεταξύ ατόμων που είναι ή έχουν υπάρξει στενοί σύντροφοι ή μέλη οικογένειας, ανεξάρτητα από το φύλο ή τη σεξουαλικότητα. Ο καθένας μπορεί να βιώσει ενδοοικογενειακή βία η οποία μπορεί να εμφανιστεί σε όλους τους τύπους σχέσεων ανεξάρτητα από την ηλικία, το φύλο, τη φυλή, τη σεξουαλικότητα, την παρουσία και τη γεωγραφία.

Το εν λόγω θέμα χωρίστηκε σε πέντε επιμέρους θέματα που διερευνήθηκαν διαφορετικά κατά τη διάρκεια των συζητήσεων ανταλλαγής γνώσεων, της συμπλήρωσης ερωτηματολογίων ή των συνεδριών ειδικής ομάδας στο πλαίσιο της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών:

- Τακτική και υποχρεωτικές ενέργειες πρωτογενούς αντίδρασης·
- Μηχανισμοί κοινωνικής στήριξης στα θύματα της βίας·
- Διαμεσολάβηση στην ενδοοικογενειακή βία·
- Προγράμματα τροποποίησης βίαιης συμπεριφοράς και η επιρροή της στη συνιστώμενη ποινή·
- Εκτίμηση του κινδύνου και η επιρροή της στη συλλογιστική της προστασίας.

Τα εν λόγω συμπεράσματα και συστάσεις βασίζονται στις περιλήψεις των συζητήσεων ανταλλαγής γνώσεων του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πρόληψης του Εγκλήματος, οι οποίες διεξήχθησαν στις 12 Σεπτεμβρίου 2013 στο Βίλνιους, στις 21 Μαΐου 2013 στο Δουβλίνο και στις 19 Σεπτεμβρίου 2012 στη Λάρνακα, στις απαντήσεις 11 κρατών μελών στα ερωτηματολόγια που κατήρτισε η Προεδρία της Λιθουανίας πριν από τις συζητήσεις ανταλλαγής γνώσεων στο Βίλνιους και στις περιλήψεις των συζητήσεων στο πλαίσιο της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών 2013, στη σύνοψη της Εργαλειοθήκης αριθ. 4 του EUCPN «Αντιμετώπιση ενδοοικογενειακής βίας στην ΕΕ – Πολιτικές και πρακτικές», καθώς και στις βασικές παρουσιάσεις της Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών του 2013.

Συμπεράσματα

Γενικά συμπεράσματα

- Η σημασία της διεπιστημονικής και διυπηρεσιακής προσέγγισης τονίστηκε αρκετές φορές κατά τη διάρκεια της διάσκεψης. Η απομάκρυνση από μια συναινετική και μονολιθική προσέγγιση θεωρήθηκε ως ο ορθός τρόπος δράσης. Αυτό σημαίνει,

³¹ Δημοσιεύθηκε από την Προεδρία της Λιθουανίας

επίσης, ότι πρέπει να ενθαρρύνεται η έναρξη συζητήσεων παρά τις διάφορες απόψεις.

- Η ασφάλεια των θυμάτων είναι το κύριο πεδίο για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας. Όλα τα μέτρα που λαμβάνονται και τα εργαλεία που εφαρμόζονται συγκλίνουν σε αυτό τον τελικό στόχο.
- Είναι δύσκολο να διατηρηθεί ένα υψηλό επίπεδο επαγγελματισμού σε όλους τους φορείς που εργάζονται σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας χωρίς μόνιμη κατάρτιση όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία.
- Η γενική ευαισθητοποίηση μέσω των δημόσιων εκστρατειών αναγνωρίζεται ως σημαντικό έργο στον τομέα της πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας και στη δημιουργία μη ανοχής στη βία.
- Συγκεκριμένες δράσεις ενδέχεται να οδηγήσουν σε αύξηση των στατιστικών στοιχείων της αστυνομίας, ωστόσο, στην περίπτωση αυτή, τα υψηλότερα νούμερα μπορεί να είναι αποτέλεσμα του αντίκτυπου της δουλειάς που έχει γίνει. Η αύξηση των καταγγελιών στην αστυνομία μπορεί να είναι ένα καλό σημάδι ότι οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν τα περιστατικά βίας.
- Η έγκαιρη πρόληψη μέσω παρεμβάσεων στα σχολεία θα μπορούσε να συμβάλει στην τροποποίηση στη στάση και τη συμπεριφορά που ανέχεται τη βία με την αντιμετώπισή τους σε νεαρή ηλικία.
- Η ενδοοικογενειακή βία και η βία με βάση το φύλο είναι θέματα που αντιμετωπίζουν σχεδόν όλες οι χώρες της ΕΕ, αλλά τα μέτρα που λαμβάνονται και τα εργαλεία που θεσπίζονται μπορούν να ποικίλλουν στα κράτη μέλη ανάλογα με το διαφορετικό γενικό πλαίσιο και την κοινωνία.
- Όσον αφορά τη βία λόγω φύλου, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η πολιτιστική πτυχή. Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι οι έννοιες της οικογένειας και της συντροφικής σχέσης διαφέρουν στην ΕΕ.

Τακτική και υποχρεωτικές ενέργειες πρωτογενούς αντίδρασης

- Η κύρια αντίδραση στα περισσότερα κράτη μέλη περιλαμβάνει τη διακοπή της βίας μέσω παρέμβασης της αστυνομίας, την παροχή πρώτων βοηθειών στο θύμα, τη λήψη μέτρων κατά του δράστη, την καταγραφή των γεγονότων, τη συλλογή αποδείξεων, την ενημέρωση και τη συνεργασία με κοινωνικές υπηρεσίες, ιδρύματα υγείας και ΜΚΟ, και την ενημέρωση του θύματος για τις δυνατότητες παροχής βοήθειας.
- Το ερώτημα κατά πόσον είναι απαραίτητη η ύπαρξη εξειδικευμένης νομοθεσίας για την ενδοοικογενειακή βία εξαρτάται από τη νομική παράδοση. Τα περισσότερα κράτη μέλη δεν διαθέτουν εξειδικευμένη νομοθεσία για τις ενέργειες πρωτογενούς αντίδρασης ειδικά σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Περιγραφές των κύριων ενεργειών αντίδρασης σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας υπάρχουν κυρίως στη νομοθεσία για την Αστυνομία και στον Ποινικό Κώδικα.
- Ορισμένες χώρες έχουν εσωτερικές διαδικασίες ή ειδικούς οδηγούς για τους αστυνομικούς σχετικά με τον τρόπο δράσης κατά τη διάρκεια τέτοιου είδους περιστατικών.

- Τα περισσότερα κράτη μέλη δεν διαθέτουν εμπειρογνώμονες ενδοοικογενειακής βίας στις αστυνομικές μονάδες. Μερικές φορές υπάρχουν εξειδικευμένοι υπάλληλοι που ασχολούνται με υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, αλλά συνήθως ασχολούνται και με άλλες υποθέσεις δημόσιας τάξης.
- Μόνο λίγα κράτη μέλη χρησιμοποιούν τεχνικά μέσα (π.χ. βραχιόλια για τον καρπό) σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, αλλά μόνο στις περιπτώσεις που η απειλή για το θύμα είναι πραγματικά μεγάλη.
- Κατά τη συνεργασία με οικογένειες που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία, ένα από τα πιο σημαντικά θέματα τακτικής είναι η ανάπτυξη εργαλείων για την εξάλειψη της δευτερογενούς θυματοποίησης.
- Η αρμοδιότητα για περιοριστικά μέτρα/εντολές προστασίας προσωρινού χαρακτήρα ως ένα από τα κύρια εργαλεία για την πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης συχνά ανήκει στα δικαστήρια. Σε ορισμένα κράτη μέλη, η εξειδικευμένη νομοθεσία παρέχει τη δυνατότητα στην αστυνομία να προσφέρει απευθείας την εν λόγω προστασία στα θύματα, αντιδρώντας άμεσα στο περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας και, επομένως, να εξοικονομείται χρόνος και να κατοχυρώνεται η ασφάλεια του θύματος.

Μηχανισμοί κοινωνικής στήριξης στα θύματα της βίας

- Η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα οριζόντιο θέμα που απαιτεί ολοκληρωμένη προσέγγιση. Η συνεργασία μεταξύ όλων των εταίρων μέσω του θεσμικού συντονισμού είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική εφαρμογή όλων των μέτρων.
- Η συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των κοινωνικών φορέων διακρίνεται ως επί το πλείστον σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη είναι το μοντέλο ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΑΣΗ, το οποίο βασίζεται σε ένα εθνικό σχέδιο και στο οποίο οι κρατικοί οργανισμοί δίνουν αρμοδιότητες στους επαγγελματίες. Το εν λόγω μοντέλο μπορεί να εφαρμοστεί είτε επίσημα είτε άτυπα. Το άλλο μοντέλο ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ είναι αποκεντρωμένο, γεγονός που σημαίνει ότι οι ΜΚΟ, η αστυνομία και οι εισαγγελείς είναι η κινητήριος δύναμη των πρωτοβουλιών κυρίως μέσω της παροχής υπηρεσιών κοινωνικής στήριξης.
- Η υποστήριξη που παρέχεται στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας μετά το περιστατικό αφορά πάντα μια διεπιστημονική προσέγγιση, αλλά παρέχεται/συντονίζεται κυρίως από διάφορες ΜΚΟ: κέντρα εξειδικευμένης βοήθειας, υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων, κέντρα παρέμβασης ή κρατικοί φορείς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που χρηματοδοτούνται ή συγχρηματοδοτούνται από το κράτος.
- Η διυπηρεσιακή συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου, των κοινωνικών υπηρεσιών υποστήριξης που παρέχουν βοήθεια στα θύματα και άλλων κοινωνικών εταίρων ορίζεται στη νομοθεσία στα περισσότερα κράτη μέλη. Ορισμένα κράτη μέλη θεσπίζουν συστήματα διαχείρισης της ποιότητας για τη στήριξη της ποιότητας των υπηρεσιών.
- Δεν διαθέτουν όλα τα κράτη μέλη εθνικό συντονιστή για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας· συχνά υπάρχουν αρκετοί οργανισμοί με κοινή ευθύνη,

ωστόσο ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν συντονιστές ακόμη και σε περιφερειακό/τοπικό επίπεδο σε προδικαστικές υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας.

- Οι εθελοντές αντιπροσωπεύουν τη δυναμική της υποστήριξης των θυμάτων και συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στην επιτυχία της αλυσίδας στήριξης.
- Οι λόγοι για τους οποίους κάποιος δεν καταγγέλλει ένα έγκλημα είναι γνωστοί και έχουν αποτελέσει το επίκεντρο εκτεταμένης μελέτης και έρευνας. Οι λόγοι κυμαίνονται από την έλλειψη γνώσεων σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της πράξης, την απόρριψη της πράξης, τις χαμηλές προσδοκίες για την επιτυχία των ερευνών, τον φόβο της έκθεσης ορισμένων στοιχείων ιδιωτικής ή προσωπικής ζωής, έως το αίσθημα της ντροπής, το αίσθημα της ενοχής, τον φόβο αντιποιώνων και τη δυσπιστία στη δικαιοσύνη και στα συστήματα στήριξης.
- Η προσπάθεια ευαισθητοποίησης αποτελεί μόνιμο καθήκον κατά τον συντονισμό της υποστήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.

Διαμεσολάβηση στην ενδοοικογενειακή βία

- Η καινοτόμος εφαρμογή της διαμεσολάβησης στην πράξη καταδεικνύει ότι η υλοποίησή της σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας είναι εφικτή και χρήσιμη, ωστόσο είναι απαραίτητο να αξιολογηθεί προσεκτικά η ειδική κατάσταση της βίας και των συνεπειών της, καθώς και οι προσδοκίες του θύματος.
- Μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας είναι επιτυχής ως επί το πλείστον, όταν η βία είναι ψυχολογικής ή οικονομικής φύσης και όταν το θύμα δεν υποφέρει από πιο σοβαρό σωματικό τραυματισμό.
- Τις περισσότερες φορές, το μοντέλο διαμεσολάβησης στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας δεν είναι προσανατολισμένο προς τη συμφιλίωση, αλλά προς την επαρκή και λογική λύση για τα δύο συγκρουόμενα μέρη της υπόθεσης.
- Μόνο σε ορισμένα κράτη μέλη η συμφιλίωση και η διαμεσολάβηση είναι διαθέσιμες για τις πιο συχνές μορφές ενδοοικογενειακής βίας. Μπορεί να γίνει επίκλησή τους από το δικαστήριο κατά τη διάρκεια της προδικαστικής έρευνας, κατά την περίοδο της δίκης ή ακόμη και κατά την καταδικαστική απόφαση.
- Στα περισσότερα κράτη μέλη η διαμεσολάβηση αποτελεί μέρος του προγράμματος για τους δράστες ή των υπηρεσιών υποστήριξης των θυμάτων.
- Σε γενικές γραμμές, το στάδιο της συμφιλίωσης δεν επηρεάζει την ποινική κύρωση. Σε περιπτώσεις όπου η διαμεσολάβηση επηρεάζει τη δικαστική διαδικασία, ορίζεται ως εναλλακτική λύση για τις ποινικές διαδικασίες και οδηγεί στον τερματισμό της ποινικής διαδικασίας ή μπορεί να επηρεάσει το επίπεδο κυρώσεων βάσει ατομικής αξιολόγησης.
- Κατά το στάδιο της προδικασίας ή κατά τη διαδικασία της δίκης η συμφιλίωση και η διαμεσολάβηση διεξάγονται από τα δικαστήρια. Οι ΜΚΟ συνεργάζονται με επιδοτούμενα προγράμματα τα οποία συντονίζουν εξειδικευμένες υπηρεσίες. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι διαπιστευμένοι διαμεσολαβητές ή το προσωπικό της υπηρεσίας αναστολών και διαμεσολάβησης είναι αρμόδιοι για την παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης στα θύματα βίας και στις οικογένειές τους.

Προγράμματα τροποποίησης βίαιης συμπεριφοράς και η επιρροή τους στη συνιστώμενη ποινή

- Τα προγράμματα τροποποίησης της συμπεριφοράς των δραστών μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην πρόληψη της επαναλαμβανόμενης ενδοοικογενειακής βίας. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να αποτελούν μέρος της διεπιστημονικής προσέγγισης.
- Το πεδίο εφαρμογής και η δικαιοδοσία των προγραμμάτων τροποποίησης της βίαιης συμπεριφοράς ποικίλλουν μεταξύ των κρατών μελών, αλλά συχνά το έργο είναι εμπνευσμένο από τις ορθές πρακτικές των διεθνών εταιρών.
- Η αποτελεσματικότητα της παρέμβασης μέσω του προγράμματος αποκατάστασης της συμπεριφοράς των δραστών είναι πολύ μεγαλύτερη όταν το προληπτικό έργο περιλαμβάνει και τον δράστη και το θύμα (τα θύματα), καθώς και τα μέλη της οικογένειας που είναι μάρτυρες του περιστατικού βίας.
- Τα κέντρα για την αντιμετώπιση κρίσεων των ανδρών βοηθούν τους άνδρες να αντιμετωπίσουν τα ψυχολογικά, συναισθηματικά και κοινωνικά προβλήματά τους, στηρίζοντας την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας εντός των οικογενειών.
- Η αποκατάσταση της βίαιης συμπεριφοράς είναι σημαντική όχι μόνο σε υποθέσεις όπου ένα βίαιο άτομο συνεχίζει να ζει με την οικογένεια, αλλά και στην περίπτωση που η σχέση καταρρεύσει. Έτσι, ένα βίαιο άτομο θα πρέπει να λαμβάνει βοήθεια για να βελτιώσει τη συμπεριφορά του στις σχέσεις του και να μάθει να αντιμετωπίζει πιο αποτελεσματικά τα προβλήματα – με έναν μη βίαιο τρόπο.

Εκτίμηση του κινδύνου και η επιρροή της στη συλλογιστική της προστασίας

- Κατά τη διάρκεια της διάσκεψης τονίστηκε ότι το ενδιαφέρον για την εκτίμηση του κινδύνου είναι σχετικά πρόσφατο. Αναπτύχθηκε τα τελευταία μόλις 25 έτη. Ο εν λόγω τομέας έρευνας είναι πολύ σημαντικός για την προστασία των θυμάτων και για τις προσπάθειες περιορισμού της επικίνδυνης και επιβλαβούς συμπεριφοράς.
- Οι παράγοντες κινδύνου όσον αφορά τη βία ή κάποια στάδια της δεν εκτιμώνται πάντα κατά τη θέσπιση των προγραμμάτων πρόληψης του εγκλήματος για την ενδοοικογενειακή βία.
- Η λεπτομερής εκτίμηση κάθε κινδύνου στην υπόθεση είναι αναγκαία για την προστασία του θύματος, για τον καθορισμό της έντασης της αστυνομικής και νομικής δράσης, τη διαμόρφωση σχεδίων διαχείρισης και την υπόδειξη των αναγκών θεραπείας.
- Η εκτίμηση του κινδύνου περιλαμβάνει συνήθως τρία στάδια: (i) τη συλλογή πληροφοριών και την εξέταση - τον εντοπισμό περιπτώσεων υψηλού κινδύνου, με ιδιαίτερη έμφαση στους περιορισμένους πόρους· (ii) την εκτίμηση και κωδικοποίηση διαφορετικών κινδύνων και, (iii) τη χάραξη στρατηγικών για τη διαχείριση του κινδύνου, δηλαδή την εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης και παρεμβάσεων.
- Οι βασικές προσεγγίσεις της εκτίμησης του κινδύνου είναι: η κλινική μέθοδος (με βάση την εμπειρία και τα προσόντα του αξιολογητή και την ιδιογραφική κατά περίπτωση επιλογή των πληροφοριών), η αναλογιστική μέθοδος (οι πληροφορίες

αξιολογούνται και συνδυάζονται με τη χρήση σταθερών και σαφών κανόνων, καθώς και σαφών κριτηρίων για την επιλογή των πληροφοριών και των στατιστικά σημαντικών ομάδων) και η δομημένη επαγγελματική κρίση (συνδυασμός προσεγγίσεων, επιλογή των πληροφοριών σχετικά με την προσωπικότητα και το γενικό πλαίσιο, θεωρητικές γνώσεις και προσωπική ερμηνεία καθώς και σύντομη συζήτηση σχετικά με τη χρησιμότητα της εκτίμησης του κινδύνου στην πράξη).

- Η προσέγγιση ως προς τον κίνδυνο της βίας είναι μια σύνθετη δραστηριότητα, η οποία περιλαμβάνει πολλές δεξιότητες και ικανότητες, που σχεδιάζονται διαφορετικά για διάφορες συγκεκριμένες υποθέσεις.
- Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι δεν υπάρχει εκτίμηση του κινδύνου που δεν εμπεριέχει κίνδυνο. Είναι αδύνατο να προβλεφθεί ανεπιφύλακτα η ανθρώπινη συμπεριφορά. Η κοινή λογική και η θεωρητική γνώση είναι ο καλύτερος τρόπος για την κατανόηση της πολυπλοκότητας της βίαιης/επικίνδυνης συμπεριφοράς.

Συστάσεις για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας

Γενικές συστάσεις

- Θα πρέπει να καταβληθούν πραγματικές προσπάθειες από τους κοινωνικούς εταίρους προκειμένου διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη να συνεργαστούν και να συμμετέχουν στη διαδικασία. Είναι σημαντική η μεταξύ τους επικοινωνία σε θεσμικό επίπεδο. Οι εταιρικές σχέσεις μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των κρατικών υπηρεσιών, ανεξαρτήτως επιπέδου, συνιστώνται ιδιαίτερα.
- Το έργο των ενδιαφερόμενων μερών θα πρέπει να είναι εστιασμένο στα θύματα. Είναι σημαντικό να δημιουργηθούν ορισμένα εργαλεία, π.χ. η εκτίμηση του κινδύνου, για την πρόληψη της επανάληψης περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, ωστόσο η βοήθεια και η υποστήριξη των θυμάτων πρέπει να είναι ουσιαστικές.
- Οι εκπαιδευμένοι επαγγελματίες που εργάζονται σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας πρέπει να έχουν επαρκή γνώση για τη δυναμική και τα διαφορετικά χαρακτηριστικά της βίας μεταξύ συντρόφων. Θα πρέπει να είναι σε θέση να προβαίνουν σε εκτίμηση της κατάστασης με τη χρήση αξιόπιστων εργαλείων εκτίμησης κινδύνου, καθώς και με τη διαίσθησή τους, συμπεριλαμβάνοντας παράλληλα και το θύμα και τον δράστη.
- Η κοινή κατάρτιση αστυνομικών, δικαστών, εισαγγελέων, ιατροδικαστών και του κοινωνικού ή ιατρικού προσωπικού μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη ενιαίας άποψης και στη χάραξη κοινής στρατηγικής για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.
- Επίσης, προτείνεται η ύπαρξη ενός φορέα που θα συντονίζει τις εργασίες κατά τη συνεργασία με πολλούς φορείς ή υπηρεσίες. Για παράδειγμα, ένας ανεξάρτητος διαχειριστής υποθέσεων (που δεν σχετίζεται με την αστυνομία, τη δικαιοσύνη ή την πρόνοια) που συντονίζει και παρακολουθεί κάθε μεμονωμένη υπόθεση, αξίζει να ερευνηθεί περαιτέρω. Προτείνεται επίσης η σύσταση μιας διεπιστημονικής ομάδας εργασίας/επιτροπής εθνικής κλίμακας, με τη συμμετοχή των ΜΚΟ.
- Οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης πρέπει να διοργανώνονται παράλληλα με άλλες δραστηριότητες πρόληψης. Έχουν αναγνωριστεί ως ένας από τους καλύτερους

τρόπους προσέγγισης του θύματος· μπορούν επίσης να αυξήσουν τις καταγγελίες για ενδοοικογενειακή βία.

- Θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες να αποκαλύπτεται η λανθάνουσα βία που συχνά κρύβεται στο σπίτι. Είναι απαραίτητο να μην περιοριστούμε στα απλά νούμερα.
- Τα προγράμματα έγκαιρης πρόληψης που ενδέχεται να αλλάξουν τη συμπεριφορά των νέων και τη στάση τους απέναντι στην ενδοοικογενειακή βία θα πρέπει να αποτελούν μέρος της δέσμης μέτρων για την έγκαιρη πρόληψη του εγκλήματος η οποία θα θεσπιστεί στα σχολεία από τους κύριους ενδιαφερόμενους φορείς.
- Η ανταλλαγή ιδεών, γνώσεων, πρακτικών και ερευνών μεταξύ των κρατών μελών προκειμένου να εφαρμοστούν διαφορετικές ορθές πρακτικές είναι εξαιρετικά σημαντική.
- Οι εργασίες προτείνεται να διενεργούνται τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό επίπεδο και να λαμβάνονται υπόψη οι πολιτισμικές διαφορές καθώς και το γενικό πλαίσιο. Για παράδειγμα, δεν μπορεί κανείς να υποθέσει ότι η έννοια του φύλου και της οικογένειας και της βίας είναι η ίδια στη βόρεια και στη νότια Ευρώπη. Ως εκ τούτου, οι εργασίες θα πρέπει πάντα να διενεργούνται σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο με την παράλληλη διεθνή συνεργασία για το θέμα αυτό.
- Η έγκαιρη παρέμβαση μπορεί να μειώσει ενδεχόμενες μελλοντικές δαπάνες στον τομέα της υγείας, της κοινωνικής πολιτικής και των επαγγελματικών πόρων, μπορεί δε να επιφέρει μακροπρόθεσμες θετικές επιπτώσεις στην κοινότητα.

Τακτική και υποχρεωτικές ενέργειες πρωτογενούς αντίδρασης

- Παρότι είναι προτιμότερη η θέσπιση νομοθεσίας που αποσκοπεί ειδικά στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, μπορεί να υπάρχουν σαφείς τακτικές και στοχευμένες περιγραφές δράσεων στο πλαίσιο διαφορετικών νομοθεσιών και άλλων ρυθμιστικών πράξεων· ΜΚΟ, κοινωνικές υπηρεσίες και ειδική εκπαίδευση μπορούν να συμπεριληφθούν στη διαδικασία έγκαιρης αντίδρασης.
- Οι εξειδικευμένες ομάδες αστυνομικών για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας μπορούν να καταστήσουν πιο ποιοτική τη δράση. Συνιστάται ο ορισμός τουλάχιστον ενός συντονιστή για υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας σε κάθε αστυνομικό τμήμα. Ο εν λόγω συντονιστής θα πρέπει να συνεργάζεται με τις ΜΚΟ και τα θύματα, και να ελέγχει κατά πόσον ο δράστης συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που ορίζονται.
- Η πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης πρέπει να αποκτήσει προτεραιότητα μεταξύ των άλλων στοιχείων τακτικής. Σε αυτή τη διαδικασία πρέπει να συμπεριλαμβάνεται όχι μόνο η αστυνομία αλλά και οι ΜΚΟ και οι κοινωνικές υπηρεσίες, λαμβάνοντας έτσι υπόψη την ευρύτερη κοινωνική πτυχή του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας. Μια αποτελεσματική προσέγγιση απαιτεί εν γένει λεπτομερείς και διαρθρωμένες κατευθυντήριες γραμμές.
- Η προσέγγιση που ακολουθείται σε ορισμένες χώρες της ΕΕ όπου η αστυνομία μπορεί να εκδώσει άμεσα περιοριστικά μέτρα συνιστάται ιδιαίτερα. Εγγυάται την ταχύτερη αντίδραση σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας και περισσότερη ασφάλεια για το θύμα.

Μηχανισμοί κοινωνικής στήριξης στα θύματα της βίας

- Φαίνεται ότι μια διεπιστημονική προσέγγιση είναι ένα καλό εργαλείο για σχεδόν όλους τους τύπους μέτρων που αφορούν την πρόληψη της εγκληματικότητας. Είναι σημαντικό να ενισχυθούν οι αποτελεσματικές προσεγγίσεις, ενώ ο στόχος είναι η προστασία της ανθρώπινης ζωής. Το ακριβές μοντέλο θα πρέπει να θεσπιστεί σύμφωνα με τις πολιτιστικές, κοινωνικές και νομικές συνθήκες της χώρας.
- Οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της υποστήριξης των θυμάτων φαίνεται να είναι ένα από τα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη στον συγκεκριμένο τομέα πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας. Οι προσπάθειές τους θα πρέπει να υποστηρίζονται από την κυβέρνηση και την κοινωνία. Οι καλά οργανωμένες και ισχυρές υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων σε ένα εθνικό δίκτυο μπορούν να οδηγήσουν σε ομοιομορφία και σε καλύτερη ποιότητα της υποστήριξης.
- Για να διασφαλιστεί και να αυξηθεί η ποιότητα της υποστήριξης των θυμάτων, θα πρέπει να θεσπιστεί ένα σύστημα διαχείρισης ποιότητας και να οριστεί εθνικός συντονιστής για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας.
- Θα πρέπει να παρέχονται κίνητρα για το έργο των εθελοντών, το οποίο θα πρέπει να προάγεται στο πλαίσιο της κοινωνίας. Μια δωρεάν γραμμή βοήθειας προς τα θύματα στην αστυνομία ή τις ΜΚΟ μπορεί να συμβάλει στην αύξηση της καταγγελίας περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας και να αποτρέψει την επιστροφή των δραστών.
- Ενόψει της απροθυμίας των θυμάτων να προβούν σε καταγγελία, οι εμπειρογνώμονες του εγκληματολογικού τομέα πρέπει να βελτιώσουν την κοινοποίηση πληροφοριών. Για παράδειγμα, να εξηγούν τη σημασία της καταγγελίας ενός εγκλήματος, να καταρρίπτουν τα επιχειρήματα υπέρ της σιωπής και, προπάντων, να διασφαλίζουν στα θύματα το δικαίωμά τους στην ενημέρωση.
- Είναι σημαντικό να ξεπεραστούν τα ταμπού για να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία, να διεξάγονται συζητήσεις για το θέμα αυτό και να εκφράζονται οπτικά, όσο το δυνατόν περισσότερο, οι συνέπειες της θυματοποίησης εξαιτίας της βίαιης κακοποίησης. Επίσης, πρέπει να καταβάλλεται συνεχής προσπάθεια για τη συμμετοχή των φορέων λήψης αποφάσεων στη διαδικασία.
- Ένα μοντέλο παρέμβασης στην υποστήριξη των θυμάτων θα πρέπει να έχει επίκεντρο το θύμα ως ΠΕΛΑΤΗ, με σεβασμό στις ανάγκες, τις αποφάσεις και τις απόψεις του.
- Το μοντέλο παρέμβασης πρέπει επίσης να διέπεται από την αρχή των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης και από την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλής ή εθνικότητας, θρησκείας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ηλικίας, οικονομικής κατάστασης, μορφωτικού επιπέδου, ιδεολογίας, ή άλλων διακρίσεων.
- Οι παρεμβάσεις για την υποστήριξη των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας θα πρέπει να πραγματοποιούνται το συντομότερο δυνατόν και, κατά προτίμηση, πάντα σε άμεση συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς – τις αστυνομικές

αρχές, τα δικαστήρια και άλλους οργανισμούς. Αυτό γίνεται προκειμένου να αποφευχθεί η κλιμάκωση της κατάστασης, να μειωθούν οι επιπτώσεις της θυματοποίησης και να αποφευχθεί η δευτερογενής θυματοποίηση την οποία συχνά βιώνουν τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας.

Διαμεσολάβηση στην ενδοοικογενειακή βία

- Η απόφαση για το αν πρέπει ή όχι να ενσωματωθεί η διαμεσολάβηση στην πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας σε κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να βασίζεται στις νομικές συνθήκες. Επιπλέον, είναι αναγκαίο να υπογραμμιστεί ότι η διαμεσολάβηση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των δραστηριοτήτων που ασκούνται από συγκεκριμένα όργανα.
- Θα ήταν ενδεδειγμένη η εναρμόνιση της αποκατάστασης της συμπεριφοράς του δράστη με το επίπεδο της ποινής, εάν το νομικό σύστημα επιτρέπει τέτοιες προσαρμογές.
- Παρά το γεγονός ότι η διαμεσολάβηση συμβάλλει σε έναν νέο, μη βίαιο χαρακτήρα σχέσεων, η ανάγκη για διαμεσολάβηση σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας θα πρέπει να εκτιμάται ξεχωριστά.
- Στις υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας συνιστάται η διαμεσολάβηση από ειδικά εκπαιδευμένους διαμεσολαβητές με τουλάχιστον μερικά χρόνια εμπειρίας.
- Θα πρέπει να επισημανθεί η συναίνεση των θυμάτων να συμμετέχουν στη διαμεσολάβηση, καθώς και το δικαίωμα να αποχωρήσουν από τη διαδικασία ανά πάσα στιγμή.

Προγράμματα τροποποίησης βίαιης συμπεριφοράς και η επιρροή τους στη συνιστώμενη ποινή

- Η αποτελεσματική παρέμβαση σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας απαιτεί τη συμμετοχή του συνόλου του πολυτομεακού συστήματος (δηλαδή του συνόλου των υπηρεσιών που παρέχονται στους τομείς της περίθαλψης, της δικαιοσύνης και του δήμου/της κοινότητας). Απαιτεί επίσης τη διυπηρεσιακή, ακόμη και διεθνή, συνεργασία και την ταχεία αντίδραση των εμπειρογνομόνων.
- Συνιστάται η διεξαγωγή εκτίμησης κινδύνου της κατάστασης προτού ο δράστης εισέλθει σε πρόγραμμα τροποποίησης της συμπεριφοράς. Η παρέμβαση θα πρέπει να βασίζεται στη σωστή διάγνωση της κατάστασης· τα μέσα εκτίμησης του κινδύνου που είναι κατάλληλα σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας περιλαμβάνουν την οπτική γωνία του θύματος, μια εκτίμηση για την πιθανότητα υποτροπής, τον άμεσο και μακροπρόθεσμο κίνδυνο και τον κίνδυνο ακραίων, σοβαρών μορφών ενδοοικογενειακής βίας.
- Ένα πρόγραμμα παρακολούθησης με τη συμμετοχή του/της συζύγου του δράστη και των μελών της οικογένειας, εάν είναι δυνατόν, θα πρέπει να εφαρμόζεται παράλληλα με το κυρίως πρόγραμμα.
- Σε περιπτώσεις όπου το ζευγάρι αποφασίσει ότι θα συνεχίσει να συζεί, είναι σημαντικό να παρασχεθεί υποστήριξη σε αμφοτέρους τους συζύγους.

- Ο δράστης πρέπει να μάθει να αναγνωρίζει τα σήματα κινδύνου, να έχει μια ιδέα για την αιτία της βίας και για τον δικό του ρόλο στη σχέση και στη δυναμική της, να αναλαμβάνει την ευθύνη για τη (βίαιη) συμπεριφορά του, να μαθαίνει νέες στρατηγικές, να εξασκεί τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για μια ασφαλή σχέση, να είναι προετοιμασμένος και να έχει κίνητρα για περαιτέρω θεραπεία (εάν ενδείκνυται).

Εκτίμηση του κινδύνου και η επιρροή της στη συλλογιστική της προστασίας

- Η αναγνώριση των παραγόντων κινδύνου θυματοποίησης είναι θεμελιώδους σημασίας για την πρόληψη και τη διαχείριση κρίσεων. Θα πρέπει να εντοπιστούν και να εφαρμοστούν, μέσω εμπειρικών δεδομένων, χρήσιμες τακτικές που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση ή την πρόληψη της βίας.
- Θα πρέπει να αναπτυχθούν αποτελεσματικά μοντέλα πρόβλεψης και πρόληψης τα οποία θα εφαρμόζονται σε μεγάλο αριθμό περιπτώσεων.
- Οι εργασίες όσον αφορά την εκπαίδευση/συμπεριφορά και την ευαισθητοποίηση των νέων ανθρώπων (παιδιά και νεαροί ενήλικες) μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμη στρατηγική για τη μείωση των πιθανών μελλοντικών κινδύνων εμφάνισης βίας.
- Για τους επαγγελματίες που πρέπει να διαχειρίζονται υποθέσεις βίας θα πρέπει να αναπτυχθούν ειδικά προγράμματα κατάρτισης σχετικά με την εκτίμηση του κινδύνου, τα οποία θα τους παρέχουν έγκυρες πληροφορίες και ειδικά λειτουργικά εργαλεία.

Στοιχεία επικοινωνίας:

Γραμματεία EUCPN

Τηλέφωνο: +32 2 557 33 30

Φαξ: +32 2 557 35 23

Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: eucpn@ibz.eu

Δικτυακός τόπος: www.eucpn.org

[D.P : Philip Willekens – Boulevard de Waterloo 76 – 1000 Βρυξέλλες]

**Veiligheid en Preventie
Sécurité et Prévention**

